

PIENOSAKEYHTIÖN SUKUPOLVENVAIHDOS

Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden
tiedekunta
Oikeustieteen laitos
Pro gradu -tutkielma
Tekijä: Vesa Kuurne (252340)
Ohjaaja: Niko Svensk
27.1.2016

Tiivistelmä

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Tiedekunta Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta		Yksikkö Oikeustieteiden laitos	
Tekijä Vesa Juhani Kuurne			
Työn nimi Pienosakeyhtiön sukupolvenvaihdos			
Pääaine Finanssioikeus	Työn laji Pro gradu –tutkielma	Aika 27.1.2016	Sivuja VIII + 66
Tiivistelmä <p>Suomalaisista yrityksistä suurin osa mikroyrityksiä, joissa työskentelee yhdestä yhdeksään henkilöä. Nämä pienyritykset muodostavat maamme yritysraakenteen kulmakiven. Useat näistä yrityksistä ovat lähitulevaisuudessa tilanteessa, jossa omistajayrittäjä luopuu liiketoiminnastaan ja yritys vaihtaa omistajaa sukupolvenvaihdoksen myötä tai lopettaa toimintansa.</p> <p>Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia pienosakeyhtiön sukupolvenvaihdokseen liittyvää sääntelyä verotuksellisesta näkökulmasta. Omistajanvaihdos voidaan toteuttaa usealla tavalla, joista liiketoimintakauppa ja osakekauppa ovat yleisimmin käytettyjä vastikkeellisia toimintatapoja. Sukupolvenvaihdos voi myös tapahtua vastikkeettomasti, kuten perinnön tai lahjan seurauksena. Lisäksi yritys rakenne voidaan muokata sukupolvenvaihdosta varten erilaisin yritys-järjestelyin, kuten liiketoimintasiirrolla tai jakautumalla.</p> <p>Sukupolvenvaihdoksiin liittyvät olennaisesti toiminnan jatkamisen turvaamiseksi säädetyt verohuojennukset. Näitä huojennuksia on sekä TVL:ssa että PerVL:ssa. Huojennuksia hyödyntäen voidaan veroseuraamuksia keventää huomattavasti sekä luopujan että luovutuksensaajan osalta. Huojennusten soveltavuuteen vaikuttavat olennaisesti luovutettavan omaisuuden laji, omistusaika ja luovutuksen osapuolet.</p> <p>Ennakkoratkaisun hakeminen sukupolvenvaihdostilanteessa helpottaa veroseuraamusten ennakointia. Erilaisten toimintamallien seurauksena syntyvät veroseuraamukset eroavat toisistaan suuresti. Tämä esitetään tutkimuksessa esimerkkilaskelmin. Lähisukulaisten kesken tapahtuvissa omaisuuden luovutuksissa verotus on huomattavasti kevyempää kuin vieraampien tahojen välisissä luovutuksissa.</p>			
Avainsanat Sukupolvenvaihdos, sukupolvenvaihdoshuojennus, ennakkoratkaisu			

SISÄLLYS

SISÄLLYS	III
LÄHTEET.....	V
LYHENTEET	VIII
1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusaihe.....	1
1.2 Tutkimusongelma ja –metodi.....	2
1.3 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset.....	3
2 OSAKEYHTIÖN OMISTAJANVAIHDOKSEN TOTEUTTAMISVAIHTOEHDOT	4
2.1 Vastikkeellinen luovutus	5
2.1.1 Liiketoimintakauppa (substanssikauppa)	5
2.1.2 Osakekauppa ja omistusosuuden kauppa	7
2.1.3 Pienosakeyhtiön käypä arvo	8
2.2 Vastikkeettomat ja alihintaiset luovutukset.....	10
2.2.1 Perintö ja lahja.....	10
2.2.2 Alihintaiset luovutukset.....	13
2.3 Yritysjärjestelyt	15
2.3.1 Jakautuminen.....	15
2.3.2 Sulautuminen.....	17
2.3.3 Liiketoimintasiirto	19
2.3.4 Osakevaihto	20
2.3.5 Omien osakkeiden hankkiminen	22
2.3.6 Apuyhtiön käyttö osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksessa	24
3 OMISTAJANVAIHDOKSEN VEROSEURAAMUKSET	26
3.1 Myyjäyrittäjän veroseuraamukset	26
3.1.1 Tuloverolain mukainen verotus osakekaupassa	26
3.1.2 Elinkeinoverolain mukainen verotus osakekaupassa	29
3.1.3 Myyjän veroseuraamukset liiketoimintakaupassa	30
3.2 Ostajan veroseuraamukset.....	31
3.3 Yritykseen kohdistuvat veroseuraamukset	32
4 SUKUPOLVENVAIHDOSHUOJENNUS	34
4.1 Perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennus.....	34

4.1.1 Ajantasainen lainsäädäntö	35
4.1.2 Huojennuksen saamisen edellytykset	36
4.1.3 Huojennuksen menettäminen	40
4.2 Tuloverolain sukupolvenvaihdoshuojennus	42
4.2.1 Ajantasainen lainsäädäntö	42
4.2.2 Huojennuksen saamisen edellytykset	43
4.2.3 Huojennuksen menettäminen	45
4.3 Sukupolvenvaihdoshuojennusten yhteiskäyttö	46
5 ENNAKKORATKAISUN HAKEMINEN	48
5.1 Ennakkoratkaisuvaihtoehdot	48
5.2 PerVL:n ennakkoratkaisu	51
6 KÄYTETTÄVÄN TOIMINTAMALLIN VALINTA	54
6.1 Kuvitteellisen Case-yrityksen määrittely	54
6.1.1 Case Oy	54
6.1.2 Yrityksen käypä arvo	55
6.1.3 Yrityksen sukupolvenvaihdosarvon laskeminen	57
6.2 Vaihtoehtoisten toimintamallien vertailu	58
6.2.1 Liiketoimintakauppa	58
6.2.2 Osakekauppa täyteen hintaan	58
6.2.3 Kauppahinta yli $\frac{3}{4}$	59
6.2.4 Täyden huojennuksen laskentamalli	60
6.2.5 Lahja	62
6.2.6 Perintö	63
7 YHTEENVETO	64
7.1 Tutkimustuloksen esittäminen	64
7.2 Omat johtopäätökset	66

LÄHTEET

Kirjallisuus

Engblom, Ari – Holla, Jyrki – Järvinen, Jussi – Lamminsivu, Suvi – Lampinen, Anne – Lepistö, Markku – Paronen, Vesa – Rautajuuri, Anna-Leena – Sandelin, Eric – Torkkel, Timo – Westergård, Marjo – Äimä, Kristiina: Elinkeinoverotus 2015. 1.painos. Edita Publishing Oy. Porvoo 2015.

Heinonen, Jarna: Yrityksen sukupolven- ja omistajanvaihdos. Tietosanoma Oy. Helsinki 2005.

Husa, Jaakko – Mutanen, Anu – Pohjolainen, Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa – Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. Talentum Media Oy. Hämeenlinna 2010.

Juusela, Janne - Tuominen Sami: Sukupolvenvaihdoksen verotus. Talentum Media Oy. Helsinki 2014.

Kukkonen, Matti – Walden, Risto: Pk-yrityksen verosuunnittelu. 2.painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki 2014.

Leppiniemi, Jarmo – Walden, Risto: Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. 12.uudistettu painos. Helsinki 2014.

Leppiniemi, Jarmo: Omistajayrittäjän verotus. Esaprint. 2010.

Leppiniemi, Jarmo: Tee oikein – älä erehdy tilinpäätöksessäsi tai verotuksessasi. Suomen Yrittäjien Sypoint Oy. 2013.

Ossa, Jaakko: Yritystoiminnan verotus. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna 2011.

Puronen, Pertti: Perintö- ja lahjaverotus. Talentum Media Oy. 2011.

Tilastokeskus: Suomen tilastollinen vuosikirja 2015. Grano Oy. Helsinki 2015.

Oikeuslähteet

KHO 2013 T 263

KHO 2011 T 1401

KHO 2003 T 1876

KHO 1994 T 6840

KHO 1993 T 4934

Helsingin HAO 2005 05/0448/3

Virallislähteet

- HE 118/2009 vp.* Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuloverolain 48 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.
- HE 31/2015 vp.* Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Asiantuntijakirjoitukset

Isotalo, Kalle: Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen lahjaverotuksen erityiskysymyksiä 26.9.2013, Edilex 2013/29.

Lindgren, Juha: Perintö- ja lahjaverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennus – Verotuki ja sen uudistaminen. Edilex-artikkeli. Julkaistu aiemmin teoksessa Yritys, omistaja ja verotus. Edita Publishing Oy, 2014.

Wallenberg, Juho: Omistajanvaihdosten juridiikkaa. 2010. Saatavilla www-muodossa <URL: http://www.keulink.fi/filelibrary/dokumentit/Omistajanvaihdosten_jurdiikkaa11102010.pdf> Luettu 26.1.2016.

Verohallinnon ohjeet

Verohallinto 2015a - A182/200/2015 Varojen arvostamista perintö- ja lahjaverotuksessa koskevan Verohallinnon ohjeen päivittäminen 14.12.2015.

Verohallinto 2015b - A101/200/2015 Omaisuuden luovutusvoitot ja –tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa. 6.10.2015.

Verohallinto 2014 - A14/200/2014 Yhteislahjana tai testamentilla yhteisesti saadun omaisuuden verottaminen. 2014.

Verohallinto 2013a - A95/200/2013 Verohallinnon suoritteiden maksullisuus. 20.6.2013.

Verohallinto 2013b - A15/200/2013 Ennakkoratkaisu- ja poikkeuslupahakemuksen tekeminen ja siihen annettava päätös. 19.6.2013.

Verohallinto 2013c - A67/200/2013 Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. 15.5.2013.

Internetlähteet

Verohallinto 2016: Verosta vapauttaminen

Luettavissa www-muodossa

<URL:[http://www.vero.fi/fi/FI/Henkiloasiakkaat/Maksuvaikeudet/Verosta_vapauttaminen_veronhuojennus\(9148\)](http://www.vero.fi/fi/FI/Henkiloasiakkaat/Maksuvaikeudet/Verosta_vapauttaminen_veronhuojennus(9148))>. Luettu 26.1.2016.

Yrittäjät ry 2015 – Yrityskaupan verotus

Luettavissa www-muodossa

<URL: [http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/omistajan- ja sukupolvenvaihdos/ verotus/yrityskaupan-verotus/](http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/verotus/yrityskaupan-verotus/)>. Luettu 26.1.2016.

LYHENTEET

ArvL Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142

EVL Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360

KPL Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

OYL Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

PerVL Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378

TVL Tuloverolaki 30.12.1992/1535

VML Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

VSVL Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931

1 JOHDANTO

Yritystoimintaa aloitettaessa yritysmuodon valintaa ohjaavat useimmiten verotukseen ja vastuun jakautumiseen liittyvät seikat. Osakeyhtiö eroaa suuresti muista maassamme käytettävistä yritysmuodoista. Osakeyhtiö on oikeushenkilö eli juridinen henkilö, jolla on oikeustoimikelpoisuus ja siihen voi kohdistua velvollisuuksia. Suomalaisista yrityksistä suurin osa on mikroyrityksiä eli niissä työskentelee yhdestä yhdeksään henkilöä. Monet suomalaiset yritykset kamppailevat saman ongelman edessä; mistä jatkaja yritystoiminnalle ja miten omistusoikeuden muutos tulisi toimittaa.

1.1 Tutkimusaihe

Sukupolvenvaihdoksessa osakeyhtiö siirretään omistajan elinaikana tai hänen kuoltuaan toimintaa jatkavalle taholle¹. Tapahtumana sukupolvenvaihdos on yksilöllinen ja siihen liittyy paljon mietinnän arvoisia seikkoja. Verotuksellisesti siihen liittyvät läheisesti tuloverotus, perintö- ja lahjaverotus, varainsiirtoverotus ja arvonlisäverotus. Veroseuraamusten osalta sääntely on sangen monimutkainen, koska eri lait omaavat erilaiset lähestymistavat aiheeseen. PerVL ja TVL omaavat omat huojennussäännöksensä, mutta VSVL:ssa ja AVL:ssa sukupolvenvaihdoksiin liittyvää sääntelyä ei ole.

Syitä yrittäjyyden lopettamiseen sukupolvenvaihdoksen tai yrityskaupan myötä on monia, joista yleisin on omistajayrittäjän ikääntyminen. Muita huomion arvoisia syitä ovat voivat olla liiketoiminnan kannattamattomuus tai kyllästymisen työhön. Oli syynä mikä tahansa, sukupolvenvaihdoksen suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin. Suositeltavaa on, että tällainen suunnittelu aloitetaan jopa kymmenen vuotta ennen h-hetkeä. Tällä pyritään varmistamaan se, että esimerkiksi osakkeiden vähittäinen siirtäminen jatkajalle voidaan toteuttaa strategisesti oikein.² Toteuttamistapoja on olemassa useita ja valittu tapa vaikuttaa myös suuresti veroseuraamuksiin. Yrittäjän kuoleman jälkeen sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdot kaventuvat perintö- ja testamenttisaantoon.³

¹ Joko lapselle tai muulle henkilölle

² Heinonen 2005, s. 33-36.

³ Verohallinto 2013c, s. 4.

Perheessämme on pieni osakeyhtiö, jonka sukupolvenvaihdosta on kaavailtu lähitulevaisuuteen. Tutkimusaiheen valinta ja määrittely perustuu näin ollen henkilökohtaisiin käytännön intresseihin. Tarkoituksenani on selvittää, miten pienen osakeyhtiön osakekanta tai liiketoiminta siirretään toiminnan jatkajalle mahdollisimman edullisin veroseuraamuksin.

Työssä tutkitaan vallitsevan oikeustilan kautta vaihtoehtoja toiminnan jatkamiselle. Huomiota kiinnitetään myös erilaisten verohuojennusten käyttömahdollisuuksiin. Tutkimuksen teoreettisen osuuden jälkeen määritellään case-yritys, jonka omistajanvaihdosta tutkitaan esimerkkilaskelmin ja muutamaa vaihtoehtoista toimintatapaa käyttäen. Pyrkimyksenä on tällä tavoin selvittää verotuksellisesti vähiten rasittava vaihtoehto sekä toiminnan jatkajan että luopujan näkökulmasta.

1.2 Tutkimusongelma ja –metodi

Oikeustieteellisessä tutkimuksessa viisi olennaisinta osa-aluetta ovat lainoppi, oikeushistoria, oikeussosiologia, oikeusfilosofia ja vertaileva oikeustiede. Tämä on tutkimus lainoppia eli oikeusdogmatiikkaa, kuten suurin osa oikeustieteellisestä tutkimuksesta. Lainoppi pyrkii vastaamaan siihen, kuinka aktuaalisessa tilanteessa pitäisi toimia voimassa olevan oikeuden mukaan. Toinen lainopin päätehtävä voidaan määrittää tutkimuskohteen systematisoinniksi⁴. Sillä pyritään luomaan ja kehittämään oikeudellista käsitejärjestelmää, helpottamaan tarvittavien säännösten löytymistä sekä oikeudellisen järjestelmän hahmottamista.⁵

Tutkimuksessa pyritään selvittämään voimassa olevan oikeuden sisältöä ja etsimään sen mukaista toimintamallia käytännön tilanteisiin. Tutkimusongelmana tässä pro gradu – tutkielmassa on selvittää pienosakeyhtiön eri omistajanvaihdostapoihin liittyvä verotus ja löytää omistajanvaihdokselle veroteknisesti edullisin vaihtoehto eri toimintamalleja vertaamalla.

⁴ Voimassa olevan oikeuden jäsentämistä.

⁵ Husa ym. 2010, s. 19-21.

1.3 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset

Tutkimuksen tavoitteena on luoda käsitys siitä, miten sukupolvenvaihdos tulisi pienosakeyhtiössä konkreettisesti toteuttaa. On huomioitavaa, että yritykset ovat yksilöinä erilaisessa asemassa suhteessa lainsäädäntöön. Tässä työssä rajataan tutkimus ainoastaan koskemaan omistajavetoisia pienosakeyhtiöitä, joiden toiminta perustuu EVL:n tulonlähteeseen. Tämän vuoksi esimerkiksi maatilat jätetään kokonaan työn ulkopuolelle. Tavoitteenani on luoda selkeät raamit omistajanvaihdokselle mahdollisia huojennusvaihtoehtoja unohtamatta. Tärkeää on tuoda esiin myös erilaisten toteuttamisvaihtoehtojen varsin erilainen verokohtelu. Yritysjärjestelyjen osalta teoriaosiossa tarkastellaan muun muassa jakautumisen ja sulautumisen peruseriaatteita.

Tutkimus suoritetaan rakenteellisesti siten, että johdanto-osion jälkeen toisessa luvussa käydään läpi sukupolvenvaihdoksen toteuttamistapoja liiketoiminta- ja osakekaupan sekä erilaisten yritysjärjestelyiden kautta. Kolmannessa luvussa pääpaino on veroseuraamuksilla, joita tutkitaan kunkin kohdetahon osalta liiketoiminta- ja osakekauppaa painottaen. Neljäs luku selvittää käytössä olevan huojennussääntelyn sekä TVL:n että PerVL:n osalta. Tarkoituksena on samalla tuoda esiin huojennussäännösten varsin erilainen toimivuus tilannekohtaisesti. Viidennessä luvussa tutkitaan ennakkoratkaisun hakemista, hinnoittelua ja merkitystä. Sukupolvenvaihdostilanteen ollessa uniikki tapahtuma ennakkoratkaisulla voidaan usein välttää epämukavat veroseuraamukset. Kuudennessa luvussa teorian pohjalta suoritetaan konkreettisia laskutoimituksia case-yrityksen sukupolvenvaihdokseen erilaisia toimintamalleja hyödyntäen. Tavoitteena on luoda mahdollisimman selkeä kuva veroseuraamusten eriarvoisuudesta. Laskelmien perusteella valitaan veroedullisin vaihtoehto case-yrityksen sukupolvenvaihdokseen siten, että sekä luovuttaja että luovutuksensaaja huomioidaan. Viimeisessä, seitsemännessä luvussa nidotaan yhteen koko tutkimus ja esitetään tutkimustulosten lisäksi myös henkilökohtaisia näkemyksiä verotuksen tulevaisuudesta ja sukupolvenvaihdokseen liittyvästä sääntelystä.

2 OSAKEYHTIÖN OMISTAJANVAIHDOKSEN TOTEUTTAMISVAIHTOEHDOT

Osakeyhtiön toimintaa ohjaa osakeyhtiölaki. Osakeyhtiö on erillinen verovelvollinen, kun taas esimerkiksi henkilöyhtiössä omistajat ovat vastuussa henkilökohtaisella omaisuudellaan. Osakeyhtiön tulovero määräytyy yhteisöverokannan mukaan, joka on vuonna 2016 20 prosenttia. Yhtiömuodon eduksi voidaan laskea mahdollisuudet verotuksen jaksottamiseen ja aikatauluttamiseen. Kukkonen ja Walden näkevät verotuksellisenä vaarana pienet, yhden hengen omistamat osakeyhtiöt, joiden asiakaskunta koostuu yksinomaan tai pääosin toimijan entisestä tai nykyisestä työnantajasta. Jos tämän yhtiön suoritteet ovat työpitoisia, on mahdollista että verotusta kohdennetaan yrityksen sijaan todellisen toimijan verotukseen.⁶

Osakeyhtiömuodon haittapuolina pidetään toimintojen määrämuotoisuutta ja muotosidonnaisuutta. Näin ollen osakeyhtiö on pienessä liiketoiminnassa melko kankea yritysmuoto. Tämä ilmenee suurena hallinnoinnin tarpeena. Omistajayrittäjän näkökulmasta yksityisottomahdollisuuden puute vaikeuttaa puolestaan rahansiirtoja. Lisäharmia aiheuttaa myös pienten yritysten verokohtelu, jota säännellään pääpiirteittäin samalla lailla kuin isompiakin. Naapurimaistamme Norjassa ja Ruotsissa on harvinaisakeyhtiölle ja niiden aktiiviomistajille omat, erityiset verosäädöksensä. Suomessa jako tapahtuu ainoastaan listaamattomien ja listattujen yhtiöiden välillä.⁷

Osakeyhtiö on kuitenkin Suomen yleisin yritysmuoto. Näistä merkittävä osa on vielä nimenomaan muutaman osakkaan ja työntekijän pienyhtiöitä⁸, jotka harjoittavat aktiivista liiketoimintaa ja tällä tavoin muodostavat Suomen yrityselämän ja talouden perusrungon. Maahamme perustettavista uusista yhtiöistä pienosakeyhtiö ja yksityisliike ovat suosituimmat⁹ yhtiömuodot. Asiantuntijat ovat peräänkuuluttaneet pienille yrityksille jopa kokonaan omaa verojärjestelmää tai ainakin omaa verokantaa.¹⁰

Osakeyhtiön omistajanvaihdos voi tapahtua usealla eri tavalla. Olennaista on, onko kyseessä vastikkeellinen vai vastikkeeton luovutus. Lisäksi omistajanvaihdos voidaan toteuttaa näitä yhdistelemällä sekä erilaisin yritysjärjestelyin. Toimintamallin valinnassa kiinnitetään

⁶ Kukkonen-Walden 2014, s. 34-35.

⁷ Kukkonen-Walden 2014, s. 36-38.

⁸ Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2013 0-4 henkilön yrityksiä oli 89 prosenttia kaikista maamme yrityksistä.

⁹ Henkilöyhtiöiden suosio on sen sijaan hiipumaan päin.

¹⁰ Kukkonen-Walden 2014, s. 36-38.

huomiota vallitseviin olosuhteisiin sekä yrityksessä että verolainsäädännössä.

2.1 Vastikkeellinen luovutus

Vastikkeellinen luovutus eli toisin sanoen yrityskauppa on perinteisesti jaettu kahteen pääryhmään; liiketoiminta- eli substanssikauppaan ja yhtiöosuuskauppaan. Usein myyjän ja ostajan asettamat tavoitteet yrityskaupan oikeudellisen muodon ja taloudellisten vaikutusten osalta eivät kohtaa. Tyypillisiä myyjän tavoitteita ovat esimerkiksi kauppahinnan hallintaan liittyvät seikat, halukkuus säilyttää omistusta yrityksessä sekä pyrkimykset osakkeen luovutusvoiton verovapauteen ja luovutustappion vähennyskelpoisuuteen. Ostajan tavoitteisiin voidaan laskea ainakin kauppahinnan ja yrityskaupan rahoituskustannusten vähennyskelpoisuus sekä ostettavan yrityksen kassavirran hyödyntäminen rahoituskustannuksiin.¹¹

Käytettävän toimintamallin valintaan vaikuttavat useat eri seikat, joista verotukselliset näkökohdat ohjaavat usein sekä myyjän että ostajan motiiveja.

2.1.1 Liiketoimintakauppa (substanssikauppa)

Liiketoimintakaupassa kaupan kohteena oleva yritys myy liiketoimintansa yritystoiminnan jatkajalle. Tällainen voi olla esimerkiksi ostajan perustama uusi osakeyhtiö. Myyntitapahtuma on yritykselle normaali, veronalainen luovutus, jota verotetaan 20 % yhtiöverokannan mukaan. Liiketoiminnasta saatu mahdollinen voitto kertyy siis yhtiölle omistajien sijaan.¹²

Arvolisäveron soveltamisalaan liiketoimintakauppa ei kuitenkaan kuulu, kunhan AVL 19a §:ssä säädetty liikkeen luovutuksen ehdot täyttyvät. Sen mukaan arvonlisäverollisena myyntinä ei pidetä liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvaa tavaroiden ja palveluiden luovuttamista liiketoiminnan jatkajalle, kun tämä ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita ja palveluita vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Pelkistäen voidaan todeta, että toiminnan jatkaja ei ole liiketoimintakaupan johdosta arvonlisäverovelvollinen, muttei myöskään omaa vähennysoikeutta. Pykälän tarkoituksena on yksinkertaistaa ja selkeyttää yrityskauppa- ja

¹¹ Engblom ym. 2015, s. 496-497.

¹² Juusela-Tuominen 2014, s. 38-39.

yritysjärjestelytilanteiden verokohtelua.¹³

Usein kohteena olevassa yrityksessä voi olla sellaista omaisuutta, mistä ostaja ei ole kiinnostunut maksamaan. Ostajan intressi voi olla vain tietyssä liiketoiminnan osassa, jolloin substanssikauppa soveltuu kauppamuotona tilanteeseen hyvin. Myydyistä omaisuuseristä saatu vastike muodostaa näin ollen myyjäyritykselle kaupantekovuoden veronalaista tuloa. Liiketoimintakaupan katsotaan myös olevan veroedullisempi ostajalle silloin, kun luovutettavaan omaisuuteen ei kuulu kiinteistöjä eikä arvopapereita.¹⁴

Liiketoiminnan kauppa – esimerkki 1

”Yritys Oy myy liiketoiminnan ja siihen kohdistuvan koko vaihto- ja käyttöomaisuuden. Ostajan maksama 350 000 euron kauppahinta jakautuu siten, että vaihto-omaisuudesta se maksaa 80 000 euroa, käyttöomaisuudesta 130 000 euroa ja liikearvosta loput eli 140 000 euroa. Tämän jaottelun mukaisesti määräytyy se, miten yritys voi vähentää eri omaisuuserät omassa verotuksessaan. Jaolla on merkitystä, koska esimerkiksi eri kohteiden poistojärjestelmät saattavat olla erilaisia taikka ainakin vuotuinen maksimipoisto saattaa vaihdella.”¹⁵

Liiketoimintakaupassa myyjä myy yksilödyt omaisuuserät, joihin kuuluvat esimerkiksi tietty liiketoiminta, siihen kuuluva käyttö- ja vaihto-omaisuus, sopimukset sekä henkilöstö. Useimmiten varat ja velat jäävät myyjälle. Omaisuuserien lisäksi maksettava korvaus voi muodostua osittain myös liikearvosta eli tulevan toiminnan tulonodotuksista. Tätä havainnollistaa alla oleva esimerkki.

Liiketoiminnan kauppa – esimerkki 2

”Yritys Oy myy osan liiketoiminnastaan ja siihen kohdistuvasta vaihto- ja käyttöomaisuudesta. Vaihto-omaisuuden arvo yrityksen kirjanpidossa on 55.000 euroa ja käyttöomaisuuden 150.000 euroa. Ostajan maksama 300.000 euron kauppahinta jakautuu siten, että vaihto-omaisuudesta se maksaa 40.000 euroa, käyttöomaisuudesta 110.000 euroa ja liikearvosta loput eli 150.000 euroa. Kaupan jälkeen myyjän vaihto-omaisuuden poistamaton hankintameno on 15.000 euroa ja käyttöomaisuuden poistamaton hankintameno 40.000 euroa. Koska myytyjen vaihto- ja käyttöomaisuuserien kauppahinta ei ylitä poistamatonta hankintamenoa, näiltä osin ei yritykselle realisoidu verotettavaa tuloa. Liikearvosta saatu kauppahinta eli 150.000 euroa realisoituu verotettavaan tuloon, koska liikearvolla ei ole tässä tapauksessa yrityksen kirjanpidossa (verotuksessa) erikseen määriteltyä poistamatonta hankintamenoa.”¹⁶

¹³ Juusela-Tuominen 2014, s. 38-39.

¹⁴ Yrittäjät 2015 - Yrityskaupan verotus.

¹⁵ Ossa 2011, s. 271.

¹⁶ Ossa 2011, s. 272.

Liikearvosta koostuva korvaus katsotaan siis kokonaisuudessaan veronalaiseksi tuloksi, sillä yhtiön omasta toiminnasta syntyneellä liikearvolla ei yleensä ole hankintamenoa yhtiön taseessa. Ostaja voi vähentää liikearvosta maksamansa osuuden verovuositain tehtävinä poistoina¹⁷. Sopimusten siirtyvyyden osalta on hyvä varmistaa suostumus sopimuskumppanilta. Pääsääntönä on kuitenkin, että keskeiset sopimukset eivät siirry ostetun liiketoiminnan mukana ostajalle.¹⁸ Henkilöstön siirtymisestä säädelään TSL:n 10 §:n 2 momentissa, jonka perusteella liikkeen luovutuksessa voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Samoin seuraavat myös työsuhde-etuudet. Eräänntyneet palkka- ja muut saatavat jakautuvat luovuttajalle ja luovutuksensaajalle yhteisvastuullisesti.

Mikäli liiketoimintakaupan kohde sisältää arvopapereita tai kiinteistöjä, tulee niistä maksaa varainsiirtovero. Kauppahinnan maksun tullessa yhtiölle lisäsuunnittelua tarvitaan varojen kotiuttamiseen. Vaihtoehtoina voivat olla esimerkiksi palkka, osinko tai jopa yrityksen purkaminen.¹⁹

2.1.2 Osakekauppa ja omistusosuuden kauppa

Toinen vaihtoehto vastikkeelliselle osakeyhtiön omistajanvaihdokselle on osakekauppa. Osakekaupassa yritystoiminnasta luopuva myy omistamansa osakeyhtiön osakkeet yritystoiminnan jatkajalle. Osakekaupan verotus riippuu siitä, mihin tulolähteeseen kyseinen omaisuus katsotaan kuuluvan. Tässä työssä pääpaino on TVL:n mukaan verotettavalla osakekaupalla. Osakekaupassa kaupan kohteena on osakeyhtiön osakekanta, jolloin kauppahinta muodostuu myyjäyrittäjälle maksettavista osakkeista. Veronalainen tulo muodostuu myyjälle osakkeista saadusta rahavastikkeesta tai vastikkeen käyvästä arvosta²⁰, jota verotetaan pääomatulona luovutusvoiton perusteella.²¹

Osakekauppa on ostajan kannalta usein huonompi vaihtoehto, kun taas myyjälle se on useimmiten houkuttelevampi. Myyjän näkökulmasta osakekauppa on vaihtoehtona

¹⁷ Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan korvaus liikearvosta on pitkävaikutteinen meno, joka vähennetään vuotuisin tasapoistoin.

¹⁸ Engblom ym. 2015, s. 497-498; Wallenberg 2010, s. 7.

¹⁹ Wallenberg 2010, s. 13.

²⁰ Mikäli vastike on muuta kuin rahaa.

²¹ Engblom ym 2015, s. 505-506.

kiinnostavampi, sillä saatu kauppahinta kuuluu yrittäjälle eikä yhtiölle. Tämä helpottaa esimerkiksi toimintansa lopettavan yrittäjän toimintaa, kun ei tarvitse suunnitella erikseen kauppahinnan kotiuttamista yhtiöstä tai strategiaa tyhjän yhtiön purkamiseen.²²

Osakkeita myydessä ostajana voi olla joko yritys tai yrittäjä. Yrityksen omistajan myydessä osakkeita sovelletaan luovutukseen tuloverolain luovutusvoittoverotusta koskevia säännöksiä. Osakkeiden kaupassa ei ole kysymys AVL:n mukaisesta tavaran tai palvelun luovutuksesta, joten kauppa on näin ollen arvonlisäverosta vapaa.²³ Osakekaupassa on tärkeää huomioida osakkeiden mukana seuraavat veloitteet ja ennen kaikkea yhtiön vastuiden ja veloitteiden sisältö. Myynnistä aiheutuvat sivukulut, esimerkiksi asiantuntijapalkkiot, kuuluvat myyjän maksettavaksi. Mikäli ne maksetaan yhtiön varoista, voidaan se katsoa peiteltyksi osingonjaoksi.²⁴

Osakkeiden myyjänä voi olla myös toinen osakeyhtiö. Tällöin kauppa voidaan tulkita verovapaaksi suorasijoitusosakkeiden myynniksi, jos osakkeet ovat osakeyhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvia ja ne muodostavat 10 prosentin omistukseen toisesta yhtiöstä EVL 6b §:ssä säädetyin edellytyksin. Lähtökohtaisesti osakkeet tulee omistaa vähintään vuoden ajan eikä luovutuksen kohteena oleva yhtiö saa olla kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö.²⁵

2.1.3 Pienosakeyhtiön käypä arvo

Yrityksen arvoa voidaan arvioida usealla eri tavalla. Lähtökohtaisesti yritysvarallisuus tulee arvostaa käypään arvoon. ArVL 2 §:ssä määritetään yrityksen nettovarallisuuden laskentatapa.

2 §:n 1 momentti ”...kotimaisen yhtiön osakkeen verovuoden matemaattinen arvo lasketaan verovuotta edeltävän vuoden yhtiön tilinpäätöksen mukaisen tarkistetun nettovarallisuuden perusteella. Yhtiön nettovarallisuus saadaan vähentämällä yhtiön varoista yhtiön velat.”

PerVL 9.1 §:n mukaan omaisuus arvostetaan siihen käypään arvoon, joka omaisuudella oli verovelvollisuuden alkaessa. Käypä arvo on toisin sanoen omaisuuden todennäköinen luovutushinta. Arvon määrittämisen periaatteet eroavat toisistaan huomattavasti PerVL:n ja

²² Yrittäjät 2015 - Yrityskaupan verotus.

²³ Juusela-Tuominen 2014, s.26-29.

²⁴ Leppiniemi 2013, s. 169.

²⁵ Leppiniemi 2013, s. 159, 169.

ArvL:n välillä. ArvL:n mukainen arvonmäärittäminen perustuu ennemminkin massamenettelyyn, jossa ei pureuduta yksittäisen omaisuuserän käypään arvoon. PerVL:ssa sen sijaan arvonmäärittämisen perusteena on tarkkuus, yksilöllisyys ja kertaluonteisuus.²⁶

Verohallinnon ohjeessa määritellään yritysvarallisuuden arvostamiselle raamit perintö- ja lahjaverotustilanteessa. Sen mukaan julkisesti noteeraamattoman osakeyhtiön luovutettavan osakkeen tai ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan käypänä arvona pidetään juuri edellä mainittua todennäköistä luovutushintaa. Ensisijaisesti käytetään vertailuluovutusperustetta, mikäli vaadittavat edellytykset täyttyvät. Näitä edellytyksiä ovat vertailuluovutuksen syntymisajankohdan läheisyys, osapuolten riippumattomuus vapaassa markkinatilanteessa ja vähäiset muutokset yrityksessä ja sen toimintaympäristössä.²⁷

Mikäli vertailuluovutuksiin perustuva arvonmäärittäminen ei ole mahdollista, tehdään yritysomaisuuden arvostaminen käyttäen substanssi- ja tuottoarvolaskentaa. Substanssiarvo lasketaan vähentämällä yrityksen varoista sen velat. Arvoina käytetään viimeksi päättyneen tilikauden tasearvoja²⁸. Substanssiarvoa pidetään vähimmäisvaatimuksena yhtiön arvon määrittämisessä. Yrityksen tuottoarvo puolestaan lasketaan kolmen viimeisimmän tilikauden tuloslaskelmien perusteella. Laskelmista saatava keskiarvo pääomitetaan 15 prosentin korkokannalla²⁹.

Tuottoarvoperusteinen arvonmäärittäminen

Esimerkki tuottoarvon laskemisesta: Yhtiön tulos on 1. vuonna 40.000, 2. vuonna - 30.000 ja 3. vuonna 50.000.

Vuositulosten keskiarvo on siten $(40.000 - 30.000 + 50.000) / 3 = 20.000$.

Yhtiön tuottoarvoksi 15 prosentin korkokannalla tulee $20.000 / 0,15 = 133.333,33$

Substanssi- ja tuottoarvon laskemisen jälkeen käypä arvo saadaan vertaamalla arvoja toisiinsa. Mikäli tuottoarvo on suurempi substanssiarvoa, käypä arvo saadaan tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvoa käyttäen. Silloin kun substanssiarvo sen sijaan on suurempi tai vähintään yhtä suuri tuottoarvon kanssa, muodostuu käypä arvo suoraan yhtiön substanssiarvosta. Pienosaakeyhtiön osakkeen käypä arvo saadaan jakamalla yrityksen käypä

²⁶ Verohallinto 2015a, s. 1.

²⁷ Verohallinto 2015a, s. 31.

²⁸ Jos tilikausi päättyy kahden kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisajankohdasta, voidaan käyttää pian päättyvän tilikauden tasetta.

²⁹ Perustellusta syystä voidaan käyttää 15 sijaan alhaisempaa (matala riski) tai korkeampaa (hyvin korkea riski) korkokanta.

arvo yhtiön osakkeiden lukumäärällä. Tämä lukumäärä on verovelvollisuuden syntyhetkellä yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärä.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että yrityksen arvon määrittäminen on sangen monimutkainen kokonaisuus. Sääntelyn erilaisuus ei myöskään helpota yhdenvertaisten veroseuraamusten muodostumista. Verohallinnon ohjeessa korostuu arvonmäärittämisen tapauskohtaisuus. Lisäksi erilaisten painavien syiden perusteella voidaan määritellyistä laskentakaavoistakin poiketa.³⁰ Pienyrityksen arvostamisen vaikeutta lisää se, että saman yhtiön osakkeista aiemmin maksetut kauppahinnat eivät aina sovellu käytettäväksi osakkeiden käypänä arvona. Syynä tähän on usein tilanne, jossa yrityksen arvo perustuu osakkuudestaan luopuvan henkilön osaamiseen ja työpanokseen³¹, eikä hän ole jatkamassa yrityksen palveluksessa.³² PerVL:n huojuennuspykälien arvostamisperusteisiin perehdytään myöhemmin tutkimuksen neljännessä luvussa.

2.2 Vastikkeettomat ja alihintaiset luovutukset

Vastikkeettomista luovutustavoista tarkastellaan osakeyhtiön omistajanvaihdosta perintö- ja lahjasaantona. Näistä toimintavaihtoehdoista säännellään PerVL:ssa.

2.2.1 Perintö ja lahja

Yritysomaisuus voi vaihtaa omistajaa myös perintönä tai lahjana³³. PerVL 1 §:n mukaan perintönä, testamentilla tai lahjana saadusta omaisuudesta tulee maksaa valtiolle veroa. Perusteena tälle on saajalle muodostuva *varallisuuden vastikkeeton lisääntyminen*, joka samalla lisää hänen veronmaksukykyään. Tämän katsotaan täydentävän muuta verotusta siten, että verovapaat tulot ja realisoitumattomat arvonnousut saadaan verotuksen piiriin.³⁴

Vero-oikeudellisesti lahjalle ei ole pyritty antamaan tarkkaa määritelmää. Ideana on kuitenkin, että silloin kun varallisuusarvoinen etu siirretään vapaaehtoisesti ilman

³⁰ Verohallinto 2015a, s. 31-38.

³¹ Esimerkiksi asiantuntijapalveluita tarjoavat yritykset

³² Kukkonen-Walden 2014, s. 241-242.

³³ Myös testamentilla

³⁴ Juusela-Tuominen 2014, s. 109.

perhevarallisuusosoikeuteen perustuvaa tai muuta vastaavaa velvoitetta, katsotaan verotettavan lahjan syntyvän. Usein edellytyksenä on pidetty myös tahdonalaista lahjan antamista. Osa tällaisista lahjanantotavoista on säädetty verovapaaksi. Esimerkkinä voidaan mainita ns. 3/4-sääntö, jota käsitellään myöhemmin tässä luvussa. Perusidea lahjaverotuksessa on kuitenkin, että mikäli lahjaa ei ole säädetty verovapaaksi, se on veronalainen. Yrityksiin liittyvissä oikeustoimissa verotettava lahja syntyy silloin, kun varallisuusarvoinen etu siirtyy vastikkeetta tai alihintaan, eikä kyseessä ole verovapaaksi säädetty oikeustoimi.³⁵

PerVL 4 § määrittää perintöveron suorittamisvelvollisuuden, jonka mukaan veroa on suoritettava silloin, kun perinnönjättäjä, perillinen tai testamentinsaaja asui kuolinhetkellä Suomessa. Tämä pyritään määrittämään tosiasiallisten olosuhteiden mukaan. Lisäksi perintöveroa tulee suorittaa Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta sekä yhtiön osakkeista tai osuuksista, jonka varoista yli puolet muodostuu Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta. Käytännössä tällaista omaisuutta ovat osakkeet Suomessa sijaitsevilla kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöissä.³⁶

Perintöveron maksuvelvollisuus syntyy PerVL 5 §:n mukaisesti perillisen ja mahdollisen testamentinsaajan osalta perinnönjättäjän kuolinhetkellä. PerVL 9 § puolestaan määrittelee perintöveron perusteeksi omaisuuden käyvän arvon verovelvollisuuden alkaessa. Käypä arvo on siis omaisuuden todennäköinen luovutushinta toisistaan riippumattomille osapuolille. Yritysomaisuuden arvon määrittämiseen palataan myöhemmissä luvuissa.

Perinnönsaajat jaetaan PerVL 18 §:ssä sukulaisuussuhteensa mukaisesti I- ja II-veroluokkaan. Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat perinnönjättäjän aviopuoliso, suoraan ylenevässä sekä alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen sekä poikkeustapauksessa perinnönjättäjän kihlakumppani. Toiseen veroluokkaan puolestaan kuuluvat kaikki muut sukulaiset ja vieraat.

I-veroluokan perintöveroasteikko vuonna 2016

Verotettavan osuuden arvo (€)	Veron vakioerä alarajan kohdalla (€)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 – 40 000	100	8
40 000 – 60 000	1700	11

³⁵ Isotalo 2013, s. 2.

³⁶ Juusela-Tuominen 2014, s.109-110.

60 000 – 200 000	3900	14
200 000 – 1 000 000	23500	17
1 000 000 -	159500	20

II-veroluokan perintöveroasteikko vuonna 2016

Verotettavan osuuden arvo (€)	Veron vakioerä alarajan kohdalla (€)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 – 40 000	100	21
40 000 – 60 000	4100	27
60 000 – 1 000 000	9300	33
1 000 000 -	159500	36

Tämän perusteella perintöveroa tulee maksaa vähintään 20 000 euron suuruudesta perintöosuudesta ja puoliso- tai alaikäisyysvähennyksen jälkeisestä vähintään 20 000 euron saannosta. PerVL 12 §:ssä määritetään puoliso- ja alaikäisyysvähennykseksi 60 000 euroa ja alaikäisyysvähennykseksi 40 000 euroa³⁷.

Lahjasaannon osalta PerVL 21 §:n viittaussäännöksessä rinnastetaan lahja juridisesti perintöön ja testamenttiin. Verotuksellisesti lahjaa verotetaan progressiivisesti kuten perintöä ja testamenttiakin. Olennaisena erona perintöön ja testamenttiin lahjaa verotetaan huomattavasti alhaisemmasta euromäärästä lähtien; lahjaverovelvollisuus syntyy jo 4 000 euron lahjasaannosta. Puoliso- ja alaikäisyysvähennys eivät myöskään kuulu lahjaveron soveltamisalaan.

I-veroluokan lahjaveroasteikko vuonna 2016

Verotettavan osuuden arvo (€)	Veron vakioerä alarajan kohdalla (€)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000 – 17 000	100	8
17 000 – 50 000	1 140	11
50 000 – 200 000	4 770	14
200 000 – 1 000 000	25 770	17
1 000 000 -	161 770	20

II-veroluokan lahjaveroasteikko vuonna 2016

Verotettavan osuuden arvo (€)	Veron vakioerä alarajan kohdalla (€)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000 – 17 000	100	21
17 000 – 50 000	2 830	27
50 000 – 1 000 000	11 740	33

³⁷ alle 18-v. suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen

Vastikkeetta saatujen osakkeiden hankintameno määräytyy TVL 47 §:n 1 momentin mukaisesti perintö- ja lahjaverotuksessa käytettävän arvon mukaan tai hankintameno-olettamaa käyttäen. Lahja- ja perintöverotusarvona pidetään mahdollisen hallinta-oikeuden arvolla alentamatonta määrää. Mikäli lahjansaaja kuitenkin jatkoluovuttaa saamansa omaisuuden alle vuoden ajassa, käytetään laskuperusteena lahjoittajan hankintamenoa. Olennaista tässä on, että lahjansaajan omistajan katsotaan alkavan lahjoitushetkestä, eikä aiemman luovuttajan saantohetkestä. Tällä lainsäätäjällä on pyrkinyt varmistamaan, ettei lahjanantajan omistusaikaa lueta lahjansaajan hyväksi.³⁸ Osakesaannon tapahtuessa osituksessa, peräytetään hankintameno myös edelliseen saantoon eli aviopuolison hankintameno.³⁹

Vastikkeetta saadun omaisuuden osalta jatkoluovutustilannetta verotetaan ankaramman mukaan. Alle vuoden sisällä tapahtuva jatkoluovutus aktualisoi ensin lahjavero- ja sen jälkeen luovutusvoittoveroseuraamuksen. Tärkeää on myös havaita lahjaveroluokkien varsin erilaiset verorasitukset. Tilanteessa, jossa luovutuksensaajana on perillisen sijaan tämän omistama yhtiö, katsotaan lahjaveroseuraus II-veroluokan mukaan. Tällöin lahjaveron määrä voi olla lähes kaksinkertainen, eikä huojennussäätelyä voida useinkaan soveltaa.

2.2.2 Alihintaiset luovutukset

Lähtökohtana omaisuuden arvostamiselle on käyvän arvon periaate eli omaisuuden arvostaminen todelliseen markkina-arvoon. Tämän periaatteen merkitys korostuu lähisukulaisten välisissä luovutuksissa, samoin kuin tilanteissa, joissa eri tahojen selkeä intressiyhteys puoltaa käyvän arvon alittavien hintojen käyttöä. Merkittäviä säännöksiä verotuksellisesti ovat VML 31 §:n siirtohinnoitteluoikaisusäännös, VML 29 §:n peiteltyyn osingonjaon säännös sekä VML 28 §:n yleinen veronkiertosäännös.

PerV L 18.3 §:ssä ja TVL 47.5 §:ssä säännellään alihintaisesta luovutuksesta ns. $\frac{3}{4}$ -säännön mukaan:

PerVL 18.3 §. Kun kauppa- tai vaihtosopimuksen ehdoista selviää, että sovittu vastike

³⁸ HE 96/2004 vp, s. 2-3.

³⁹ Engblom ym. 2015, s. 505-506.

on enintään kolme neljännestä käyvästä hinnasta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi.

TVL 47.5 §. Jos omaisuus on luovutettu käypää arvoa alempaan siten, että kysymys on PerVL 18 §:n 3 momentissa tarkoitettusta lahjanluonteisesta kaupasta, luovutus jaetaan maksetun hinnan ja käyvän arvon suhteen perusteella vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan. Vastikkeellisesti luovutetun osuuden hankintamenoksi katsotaan siihen kohdistuva osa omaisuuden hankintamenosta.

PerVL:ssa on kaksi ns. *lahjaluonteisia kauppvoja* koskevaa säännöstä. Ensimmäinen on yleinen, kaikkiin alihintaisiin luovutuksiin sovellettava $\frac{3}{4}$ -sääntö, joka löytyy sanasta sanaan yläpuolelta. Lisäksi PerVL 55.5 §:ssä on sukupolvenvaihdosluovutukseen sovellettava $\frac{1}{2}$ -sääntö, jonka sisältöä tulkitaan tarkemmin sukupolvenvaihdosluovutuksesta käsittelevässä luvussa. Näiden säännösten perusteella ei muodostu luovutuksensaajalle lahjaverovelvollisuutta, kunhan käyvän arvon alittava alihintaisuus ei ylitä laissa määrättyjä rajoja.

$\frac{3}{4}$ -säännön soveltamisalaan kuuluvat sekä keskenään lähiyhteydessä olevien että ulkopuolistenkin väliset luovutukset. Toisin sanoen säännön soveltamiseen ei vaikuta omaisuuden luonne eikä luovutuksen osapuolilla ole merkitystä. Tärkeintä on, että omaisuuden käypä arvo pystytään todentamaan riittävän tarkasti. Alihintainen luovutus voi tulla kysymykseen esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa lahjoituksen verohuojennus ei ole sovellettavissa tai silloin, kun jatkajan intresseissä on hankkia osakkeet uudelle yhtiölle.⁴⁰

Lahjaluonteinen kauppa toteutuu usein silloin, kun perheyhtiö myydään jatkajalle alihintaan tai muuten yrityskaupan intressinä on käyvän arvon alittaminen. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi kauppatilanne, jossa yhtiön työntekijä motivoidaan jatkamaan yritystä omistajayrittäjän jälkeen. Huomioitavaa on, että hinnoittelussa tulee olla tarkka prosentuaalisesti, koska esimerkiksi TVL 47.5 §:n soveltaminen johtaa lähes kaksinkertaiseen luovutusvoittoveroseuraamukseen ja maksettavan veron määrään kuin että maksettava vastike olisi yli 75 prosenttia.⁴¹

⁴⁰ Juusela-Tuominen 2014, s. 57-58; Engblom ym. 2015, s. 506.

⁴¹ Juusela-Tuominen 2014, s. 60-61; Kukkonen-Walden 2014, s. 274.

2.3 Yritysjärjestelyt

Yrityksen omistajanvaihdostilanteessa myyjällä on mahdollisuus tietyin järjestelyin keventää kaupasta seuraavaa verotaakkaa. Myyjän tulee ensisijaisesti selvittää, kannattaako yrityksen vielä jakaa osinkoa ennen kauppaa. Lähtökohtaisesti tämä tarkoittaa minimissään verovapaiden osinkojen jakoa. Tällä on mahdollista välttää kaksinkertainen verotus. Yrityksen omistajanvaihdos sisältää siis useita toteuttamisvaihtoehtoja. Vaikka edellä on käsitelty teoriaa tämän työn kannalta olennaisimpien keinojen osalta, on syytä tarkastella muutamaa muutakin yleistä toimintatapaa. Nämä yritysjärjestelyt toimivat usein esitoimina ennen varsinaista sukupolven- tai omistajanvaihdosta.

2.3.1 Jakautuminen

Osakeyhtiön on mahdollista jakautua kahteen tai useampaan yhtiöön. Jakautumisen sääntelyä on sekä EVL:ssa että OYL:ssa. EVL 52c § sekä OYL 17 luvun 1 § määrittää jakautumisen samoin perussäännöin kuin edellä tutkitun sulautumisenkin⁴². Suurimpana erona sisältöön on vaatimus kahdesta tai useammasta vastaanottavasta yhtiöstä. Jakautuminen voidaan toteuttaa kokonaisjakautumisena tai osittaisjakautumisena, joista säädetään OYL 2 §:ssä. Kokonaisjakautumisessa siis yhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle ja jakautuva yhtiö purkautuu, kun taas osittaisjakautumisessa vain osa yhtiön varoista ja veloista siirtyy yhdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle. Sukupolven- ja omistajanvaihdoksen kannalta jakautuminen helpottaa omaisuusjärjestelyä tilanteissa, joissa jatkaja on kiinnostunut ainoastaan tietystä liiketoimintakokonaisuudesta. Jakautuminen voi tapahtua jo olemassa olevaan yhtiöön tai jakautumista varten perustettavaan yhtiöön.

OYL:n ja EVL:n jakautumista koskevissa säännöissä tulee huomioida niiden olennaiset eroavaisuudet. OYL on periaatteessa sääntelyltään hieman sallivampi kuin EVL. Suurimmat erot ilmenevät EVL 52c §:n vastikkeen sisällöstä. EVL:n mukaan rahavastikkeena voidaan käyttää ainoastaan 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta. OYL puolestaan ei rajoita vastikkeen sisältöä, vaan vastikkeena voidaan käyttää vastaanottavan yhtiön osakkeiden lisäksi rahaa, muuta omaisuutta tai sitoumuksia vapaassa suhteessa. EVL:n

⁴² Sulautuva yhtiö → Jakautuva yhtiö

sääntelyn mukaan kaikkien osakkeenomistajien⁴³ tulee saada uusia osakkeita osuuksiensa mukaisessa suhteessa, kun taas OYL:ssa ei edellytetä että kaikki entiset osakkeenomistajat tulisivat uuden yhtiön tai uusien yhtiöiden osakkaiksi. EVL 52c §:n edellytysten tulee täyttyä, jotta jakautumiseen sovelletaan verotuksellista jatkuvuuden periaatetta. Jos näin tapahdu, yhtiön katsotaan purkautuvan ja seurauksena on sen varojen tuloutuminen käyvän arvon mukaisesti.⁴⁴

Ennen sukupolvenvaihdosta voidaan jakautumisella eriyttää elinkeinotoiminnassa tarpeeton omaisuus ja velat elinkeinotoimintaan liittyvistä varoista ja veloista. Elinkeinoverolain säädösten mukainen osakeyhtiön jakamisen ei katsota olevan luovutusvoittoverotuksessa vastikkeena saatavien osakkeiden luovutus. Näin ollen se ei myöskään katkaise osakkeiden omistusaikaa. Erityisen hyvin jakautuminen sopii sukupolvenvaihdostilanteeseen, jossa yrittäjän perillisissä on yritystoimintaan aktiivisesti suhtautuvien lisäksi myös täysin passiivisia tahoja. Tällä voidaan optimoida yritysomaisuuden jakautuminen suoraan sopiviksi kokonaisuuksiksi. Jakautuminen on käyttökelpoinen vaihtoehto myös silloin, kun omistajayrittäjä haluaa pitää vaikkapa toimitilakiinteistöt itsellään ja luopua muusta elinkeinotoiminnasta.⁴⁵

Veroneutraali jakautuminen on katsottu sukupolvenvaihdoksen esitoimena verotus- ja oikeuskäytännössä sellaiseksi riippumattomaksi syyksi, johon ei ole katsottu ryhdytyn yksinomaan tai pääasiallisesti veron kiertämiseksi tai veron välttämiseksi.⁴⁶ Veroneutraalin jakautumisen edellytyksenä on vastaanottavan yhtiön annettava jakautuvan yhtiön omistajille vastikkeena omistamiensa osakkeiden suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia⁴⁷ osakkeita. Verolainsäädäntö ei sinällään aseta vaatimuksia jakautuvan yhtiön harjoittamalle toiminnalle eikä jakautuvan yhtiön toimintojen jakamiselle vastaanottaville yhtiöille. Tämän vuoksi näitä on arvioitava ensisijaisesti OYL:n näkökulmasta. Jakautuvan yhtiön toiminnan jakautumisen ollessa OYL:n kannalta moitteeton, tulisi sen olla mahdollinen myös verolainsäädännön kannalta.⁴⁸

⁴³ Jakautuvan yhtiön

⁴⁴ Leppiniemi-Walden 2014, s. 493-495.

⁴⁵ Engblom ym. 2015, s. 770-771.

⁴⁶ Verohallinto 2013c, s. 33.

⁴⁷ Tai yhtiön hallussa olevia omia osakkeita

⁴⁸ Engblom ym. 2015, s. 412-413.

Sukupolvenvaihdosta edeltävään jakautumiseen liittyy usein kysymys jakautumisessa perustettavien yhtiöiden vertailuarvosta. KHO:n 20.8.2003 T 1876 –ratkaisun perusteella uuden yhtiön osakkeen vertailuarvoksi muodostuu osa uusien yhtiöiden osakkeiden vertailuarvojen yhteismäärästä, joka vastaa vastaanottavalle yhtiölle siirtynyttä osaa jakautuvan yhtiön nettovarallisuudesta. Nämä vertailuarvot eivät kuitenkaan saa ylittää 50 prosentin rajaa jakautumista edeltävän verovuoden arvoista.⁴⁹ Tämä sääntely pohjautuu ArVL:n 5.2 §:ään.

2.3.2 Sulautuminen

Sulautumisella voidaan pyrkiä tilanteesta riippuen erilaisiin tavoitteisiin. Se voi eräs tapa toteuttaa yrityksen kasvu, sitä voidaan käyttää yrityksen organisaation ja hallinnon kehittämiskeinona tai sillä voidaan tarvittaessa muokata yritysrakennetta. Sulautumisella voidaan myös aikaansaada vetoetuja.⁵⁰ Joskin verohyödyn tavoittelemista rajoittaa EVL 52h §, jossa yritysjärjestelysäännöksiä ei sovelleta, mikäli niiden yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisena tarkoituksena on veron kiertäminen tai veron välttäminen.

Joissain sukupolvenvaihdostilanteissa voi olla tarpeen sulauttaa osakeyhtiö toiseen osakeyhtiöön⁵¹. Sulautumisesta säädetään EVL 52a ja 52b §:ssä sekä OYL:n 16 luvussa.

EVL 52a §. *Sulautumisella* tarkoitetaan järjestelyä, jossa:

- 1) yksi tai useampi osakeyhtiö (*sulautuva yhtiö*) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin *enintään kymmenen prosenttia* vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa tai
- 2) sulautuva yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa vastaanottavalle yhtiölle, jonka hallussa ovat kaikki sulautuvan yhtiön osakepääomaa edustavat osakkeet, tai tuollaisen yhtiön kokonaan omistamalle osakeyhtiölle.

OYL 16 luku 1 §. Sulautuminen

Osakeyhtiö (*sulautuva yhtiö*) voi sulautua toiseen osakeyhtiöön (*vastaanottava yhtiö*), jolloin sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle ja sulautuvan

⁴⁹ Juusela-Tuominen 2014, s. 253-254.

⁵⁰ Leppiniemi-Walden 2014, s. 483-485.

⁵¹ Vastaanottava yhtiö

yhtiön osakkeenomistajat saavat sulautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita. Sulautumisvastike saa olla myös rahaa, muuta omaisuutta ja sitoumuksia.

OYL 16 luvun 2 §:ssä on määritelty sulautuminen tyyppilajeittain. Sen mukaan vaihtoehtoina ovat absorptiosulautuminen eli ns. tavallinen sulautuminen, tytäryhtiösulautuminen, kolmikantasulautuminen ja kombinaatiosulautuminen. *Tavallisessa sulautumisessa* yksi tai useampi yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön. *Tytäryhtiösulautuminen* on puolestaan tällaisen sulautumisen erikoismuoto. *Kolmikantasulautuminen* sen sijaan tarkoittaa sellaista absorptiosulautumista, jossa muu taho kuin vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastiketta. *Kombinaatiosulautumisessa* vähintään kaksi yhtiötä sulautuu perustamalla yhdessä vastaanottavan yhtiön.⁵²

Tässä tutkimuksessa keskitytään sulautumisvaihtoehtojen osalta ainoastaan tavalliseen eli absorptiosulautumiseen. Siinä käytännössä yhdistetään kahden tai useamman yhtiön varat ilman selvitysmenettelyä. Mikäli yrityskauppa toteutetaan fuusiona, kohdeyhtiö purkautuu ja sen kaikki varat ja velat siirtyvät olemassa olevalle tai vaihtoehtoisesti perustettavalle osakeyhtiölle eli vastaanottavalle yhtiölle. Tämän seurauksena on omistajarakenne, jossa ostajayhtiö jatkaa kohdeyhtiön liiketoimintaa ja kohdeyhtiön omistajat ovat nyt ostajayhtiön osakkeenomistajia. EVL 52b §:n mukaisesti kumpaakin yhtiötä verotetaan erillisenä verovelvollisena, kunnes sulautuminen on saanut lainvoiman. Näin ollen sulautumiskaudelta toimitetaan erillisverotus.⁵³ EVL 52b §:n 1 momentissa säädetään, että yhtiöiden sulautuessa syntynyt voitto ei ole veronalaista tuloa eikä tappio vähennyskelpoinen meno. EVL 52b §:n 4 momentin mukaan osakkeenomistajan verotuksessa osakkeiden vaihtamista (vastaanottavan yhtiön osakkeisiin) ei pidetä osakkeiden luovutuksena. Sulautumisvastikkeena saatujen osakkeiden hankintameno vastaa sulautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoa. VSVL 15 §:n 3 momentin perusteella osakkeenomistajan ei tarvitse suorittaa varainsiirtoveroa sulautumisen tai jakautumisen perusteella saamistaan vastaanottavan yhtiön uusista osakkeista. Rahavastikkeen osalta fuusiossa vastaanottavana yhtiönä oleva yhtiö joutuu suorittamaan varainsiirtoveroa eli se tulkitaan osakkeiden luovutukseksi.

Veroneutraali fuusio ei aktualisoi arvonlisäveroseuraamuksia eli omaisuuden siirtoon ei

⁵² Juusela-Tuominen 2014, s. 47-48.

⁵³ Juusela-Tuominen 2014, s. 48-49; Engblom ym. 2015, s. 392.

sovelleta AVL:n myyntiä koskevia säännöksiä eikä liikkeen tai osan luovutusta koskevia AVL 19a §:n säännöksiä. Näin ollen kummallekaan yhtiölle ei aiheudu maksettavaksi arvonlisäveroa lopettamisen tai aloittamisen yhteydessä.

2.3.3 Liiketoimintasiirto

Liiketoimintasiirto kuuluu usein yrityskauppaa edeltäviin järjestelyihin. Sitä voidaan käyttää eräänlaisena esitoimena silloin, kun tarkoituksena on kaupan kohteen yhtiöittäminen omaksi yhtiökseen. Täten pystytään muuttamaan liiketoiminnan rakenne ideaaliseen muotoon. Liiketoimintasiirtoa voidaan hyödyntää myös tilanteissa, joissa halutaan luoda kaupan kohdeyhtiö useammalta eri luovuttajalta peräisin olevista liiketoiminnoista. Toimintamallin etuna osittaisjakautumiseen on sen laajempi käyttöala. Vastapainona ovat suppeammat neutraliteettivaikutukset arvonlisä- ja varainsiirtoveron sekä tappioiden vähentämisen osalta.⁵⁴

Yritysjärjestelyiden osalta tulee huomioida sääntelyn eroavaisuus OYL:n ja EVL:n välillä. Liiketoimintasiirtoon liittyvät säädökset löytyvät EVL:sta, kun taas OYL:ssa sitä ei ole erikseen säännelty. EVL 52d § määrittelee liiketoimintasiirron järjestelyksi, jossa osakeyhtiö⁵⁵ luovuttaa joko kaikki tai yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle⁵⁶ saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Verotuksellisesti siirtävän yhtiön luovutetun omaisuuden luovutushinnaksi luetaan verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa. Samaisesta osasta muodostuu vastaanottavan yhtiön vähennyskelpoinen hankintameno, josta kuitenkin vähennetään siirtyneet velat ja varaukset.

Liiketoimintasiirron yhteydessä siirtyvistä arvopapereista ja kiinteistöistä tulee maksaa varainsiirtoverolain mukainen varainsiirtovero. VSVL 43 § kuitenkin sisältää veron palauttavan säädöksen. Sen mukaan EVL 52d §:n mukaisissa tapauksissa Verohallinto palauttaa suoritetun veron hakemuksesta, silloin kun kiinteistö tai arvopaperi on luovutettu toimintaa jatkamaan perustetulle yhteisölle. Mikäli palautushakemus on tehty asianmukaisesti

⁵⁴ Ossa 2011, s. 275-276; Leppiniemi-Walden 2014, s. 496-497.

⁵⁵ Siirtävä yhtiö

⁵⁶ Vastaanottava yhtiö

ennen veron toimittamisen ajankohtaa, voi Verohallinto päättää ettei veroa tarvitse suorittaa. Palauttamista koskeva hakemus tulee tehdä kolmen vuoden kuluessa veron suorittamisesta. Jälleen tulee huomioida sääntelyssä ilmenevä yhtenäisyyden puute, sillä EVL:ssa ei edellytetä uuden yhtiön perustamista vastaanottavaksi yhtiöksi, mutta varainsiirtoveron takaisinsaamisen edellytyksenä se kuitenkin on⁵⁷.

Liiketoimintasiirto - esimerkki

”Yritys Oy:n tarkoituksena on myydä yksi liiketoimintakokonaisuuksistaan. Siihen kohdistuvien hyödykkeiden poistamattomat hankintamenot ovat yhteensä 350 000 euroa. Yhtiölle on tarjottu kyseisestä liiketoimintakokonaisuudesta 550 000 euroa. Mikäli kauppa tehdään ns. liiketoimintakauppana, Yritys Oy:n verotettavaan tuloon realisoituu 200 000 euroa. Sen sijaan mikäli Yritys Oy päättää toteuttaa kyseisen liiketoimintakokonaisuuden osalta liiketoimintasiirron, muodostuu kyseisestä kokonaisuudesta Yritys Oy:n 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö. Kun Yritys Oy:n toiminta on kestänyt vähintään vuoden, se voi myydä kyseiset osakkeet verottomana.”⁵⁸

2.3.4 Osakevaihto

Osakevaihtoa koskevaa sääntelyä ei ole OYL:ssa eikä KPL:ssa. Osakevaihdolla tarkoitetaan EVL 52f §:n mukaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Lisäksi tilanne, jossa osakeyhtiöllä on jo enemmän kuin puolet äänimäärästä ja se hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeitaan⁵⁹, katsotaan osakevaihdoksi. EVL 52f §:n 2 momentin mukaisesti osakevaihdossa syntynyttä voittoa ei katsota osakkeenomistajan veronalaiseksi tuloksi eikä tappiota vähennyskelpoiseksi menoksi.

Osakevaihto soveltuu nimenomaan osakeyhtiöihin, ei muihin yhtiömuotoihin. Edellä esitetyt EVL:n säädökset voidaan käsittää luovutusvoittoverohuojennuksena, joka lykkää luovutusvoittoveroseuraamuksen osakkeiden edelleenmyyntitilanteeseen. Osakevaihdon veroseuraamuksena osakkeen luovuttajalle syntynyttä voittoa ei katsota veronalaiseksi tuloksi eikä tappiota vähennyskelpoiseksi menoksi. Uusien osakkeiden hankintamenoksi puolestaan muodostuu luovutettujen osakkeiden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa.

⁵⁷ Ossa 2011, s. 499.

⁵⁸ Ossa 2011, s. 276.

⁵⁹ Tai hallussaan olevia omia osakkeitaan

Rahavastikkeen osalta osakevaihto on normaali veronalainen luovutus.⁶⁰

Osakevaihtoa ei tulkita yleisseuraantona eli sitä ei voida toteuttaa jatkuvuuden periaatetta noudattaen, kuten jakautumista ja sulautumista. Osakevaihto on suunnattu osakeanti, jossa osakepääoman korotus tapahtuu apportiomaisuudella. Osakevaihtoa voidaan kuvata yritysjärjestelyksi, jossa lisätään jonkin tahon äänivalta enemmistöosuudeksi tai lisätään jo ennestään olevaa äänivaltaa⁶¹. Tämä yritysjärjestely on veroedullisempi tapa luopua yhtiöstä kuin tavallinen osakkeiden myynti. EVL:ssa ei ole rajoitettu tahoja, jotka voivat osallistua osakevaihtoon. Näin ollen osapuoliksi kelpaavat niin yritykset kuin luonnolliset henkilötkin.⁶²

Ossan mukaan osakevaihtoa sääntelevät poikkeukselliset verotusperiaatteet. Hän pyrkii erottamaan osakevaihdon tavallisesta osakkeiden vaihtamisesta. Seuraavassa KHO:n esimerkkitapauksessa on kyseessä nimenomaan vaihtona käsiteltävä luovutus osakevaihdon sijaan.⁶³

KHO 2005 T 254. ”A perusti verovuonna B Oy:n ja merkitsi yhtiön kaikki osakkeet sijoittamalla yhtiöön apportina omistamiaan C Oy:n osakkeita. EVL 52 §:n 1 momentin mukaan siinä tarkoitetulla osakasvaihdolla, josta ei aiheudu veroseuraamuksia, tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeita.

Kun A sai apporttia vastaan perustettavan B Oy:n, jota ei ollut merkitty kaupparekisteriin, osakkeita, ei kysymys ollut EVL 52f §:n 1 momentin mukaisista B Oy:n liikkeeseen laskemista uusista osakkeista eivätkä asiassa siten tulleet sovellettavaksi mainitun pykälän 2 momentin osakevaihtoa eivätkä TVL 45 §:n 2 momentin mukaista luovutusta koskevat säännökset. Osakkeiden sijoittamista oli näin ollen käsiteltävä verotuksessa luovutuksena, josta syntyvä voitto oli TVL 45 §:n 1 momentissa tarkoitettu veronalainen luovutusvoitto.”

Edellinen KHO:n ratkaisu osoittaa sen, millä tarkkuusasteella yritysjärjestelyjä koskevaa sääntelyä tulee noudattaa. Tapauksessa olennaista on nimenomaan B Oy:n kaupparekisterimerkinnän puuttuminen.

⁶⁰ Leppiniemi 2013, s. 198-199.

⁶¹ Yli 50 prosentin

⁶² Leppiniemi-Walden 2014, s. 503-505.

⁶³ Ossa 2011, s. 101-102.

2.3.5 Omien osakkeiden hankkiminen

OYL 13 luvun 1 §:ssä on eräänä varojenjakomuotona omien osakkeiden hankinta. Tarkemmin tästä oikeudesta säädetään OYL:n 15 luvussa. Omien osakkeiden hankkimisessa osakeyhtiö saa vastikkeellisesti omia osakkeitaan. Yksityinen osakeyhtiö ei kuitenkaan voi hankkia kaikkia osakkeitaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mahdollista on hankkia yhtä osaketta lukuun ottamatta kaikki yhtiön osakkeet.⁶⁴ Esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteessa omien osakkeiden hankinta voi olla hyödyllinen toimintamalli järjestettäessä kohdeyrityksen omistussuhdetta. Yrityksen omien osakkeiden hankkimisen tulee tällöin tapahtua jaettavissa olevan oman pääoman puitteissa.⁶⁵

Omia osakkeita hankittaessa tulee sen tapahtua verotuksesta riippumattomasta syystä eikä hankinta saa ylittää käypää arvoa. Sukupolvenvaihdos on oikeuskäytännössä tulkittu tällaiseksi perustelluksi syyksi. Prosessi, jossa hankitaan kaikki omistuksesta ja toiminnasta väistyvien osakkeet⁶⁶, siirtää koko yrityksen omistuksen toiminnan jatkajille. Vaarana tällaisissa järjestelyissä on astuminen VML 28 §:n ja 29 §:n vaikutusalueelle. Yritystoiminnasta väistyvien omistajien tulee ainakin luopua ylimmistä johtotehtävistä, joskaan esimerkiksi hallituksen jäsenyys ei liene ongelma.⁶⁷

Veroteknisesti omien osakkeiden hankinta on yhtiön osakkaalle normaali veronalainen luovutus. Kaupan myötä hänelle realisoituu luovutusvoittoa tai –tappiota, joka verotetaan joko TVL:n tai EVL:n mukaisesti. Huomion arvoista on se, että hinnoittelussa pitäydytään käyvässä arvossa. Käypää arvoa korkeampi hinta tulkitaan helposti peiteltyksi osingoksi, kun taas sitä alhaisempi hinta saattaa merkitä luopuvan osakkaan muille osakkaille antamaa lahjaa. Silloin, kun kyseessä on luonnollinen henkilö, hän voi vähentää lunastushinnasta todellisen hankintamenon tai käyttää hankintameno-olettamaa⁶⁸. Oheisessa esimerkissä havainnollistetaan tilannetta, jossa omien osakkeiden hankinta aiheuttaa lahjaveroseuraamuksen.

⁶⁴ Engblom ym. 2015, s. 238.

⁶⁵ Leppiniemi 2013, s. 175.

⁶⁶ Ja mitätöidään ne

⁶⁷ Leppiniemi 2013, s. 2013.

⁶⁸ Kts. tarkemmin seuraava luku

Omien osakkeiden hankinta - esimerkki

”Isä omistaa kuusi ja poika neljä osaketta (osakeyhtiöstä). Yhtiön arvo on 100 euroa. Pojan omistuksen arvo on 40 euroa. Yhtiö hankkii isältä viisi osaketta 25 euron hintaan. Yhtiön arvo 75 euroa (100 eurosta vähennetään hankintahinta), eli 15 euroa osaketta kohden. Pojan omistuksen arvo nousee 60 euroon. Pojan katsotaan saavan 20 euron lahjan osakkeiden hankinnassa.”⁶⁹

Huomioitavaa on Verohallinnon ohjeessa ⁷⁰ esitelty KHO:n ratkaisu, jonka perusteella lahjavero voidaan jättää kokonaan maksuunpanematta PerVL:n huojennusten mukaisesti ainoastaan silloin, kun lahjansaaja itse maksaa vastikkeen. Yhtiön hankkiessa luopujaosakkaan osakkeet huojennus ei ole käytettävissä.

KHO 2011:51 – ”Suunnitellussa sukupolvenvaihdoksessa oli tarkoitus siirtää luopujaosakkaan omistus jatkajaosakkaalle siten, että osakeyhtiö lunastaa vapaalla omalla pääomalla luopujaosakkaalta tämän omistamat 90 kappaletta yhtiön osakkeista. Lunastuksen jälkeen lunastetut osakkeet mitätöitäisiin. Kun jatkaja omisti ennestään 10 yhtiön osaketta, yhtiön kaikki osakkeet tulisivat näin jatkajaosakkaan omistukseen. Järjestelyyn ei sovellettu PerVL 55 §:n 5 momentin säännöstä, jonka mukaan sukupolvenvaihdosluovutuksen lahjavero jätetään kokonaan maksuunpanematta, jos luovutus on osittain vastikkeellinen ja vastike on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta. Veroviraston ennakkoratkaisu. Äänestys 3-2.”

Ratkaisu on kokonaisuudessaan mielenkiintoinen, koska sen taustalla on veroviraston ennakkoratkaisu verovelvollisen pyynnöstä. Veroviraston kanta oli, että järjestelyyn voidaan käyttää PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennusta. Kyse oli siis kauppahinnan ja käyvän arvon välisen erotuksen lahjaveron huojentamisesta. Kauppahinta 207.000 € ylitti 50 prosenttia käyvästä arvosta⁷¹, mutta ei kolmea neljänestä. Ennakkoratkaisun mukaan lahjavero 15.243 € voitaisiin huojentaa kokonaan. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö oli asiasta toista mieltä ja valitti hallinto-oikeuteen, joka kuitenkin pitäytyi alkuperäisessä kannassa ja hylkäsi valituksen. Samainen taho sai valitusluvan KHO:een.

KHO korosti päätöksessään, että ratkaistavana on ainoastaan kysymys siitä, sovelletaanko järjestelyyn PerVL 55 §:n 5 momentin säännöstä, jonka mukaan lahjavero jätetään kokonaan maksuunpanematta. KHO tulkitsi säädöstä lauantavan sijaan pidättyvästi ja muutti alemmat päätökset. Pääperusteena oli, että lainkohdan tavoitteena nimenomaan liiketoiminnan

⁶⁹ Isotalo 2013, s. 3.

⁷⁰ Verohallinto 2013c, s. 26-27.

⁷¹ 341.123,60 €

jatkuvuuden turvaaminen ja toimintaedellytysten turvaaminen, jotka eivät yrityksen itse maksaessa omista osakkeistaan varsinaisesti toteudu. Lisäksi tilanne, jossa jatkajaosakas ei maksa vastiketta lainkaan, aiheuttaa huojennusta huojennukselle. Äänestystulos 3-2 kertoo kuitenkin tiukasta päätöksenteosta. Mikäli päätös olisi ollut päinvastainen, olisi sillä ollut suuri vaikutus omien osakkeiden hankintaan osana sukupolvenvaihdosta. Sen verran suuri veroetu siitä olisi muodostunut. Lindgren korostaa, että tämän ratkaisun ja sitä seuranneen Verohallinnon ohjeen myötä järjestelyä, jossa yhtiö hankkii omia osakkeitaan alihintaan luopujaosakkaalta, ei voida enää hyväksyä huojennuksen piiriin⁷².

Joka tapauksessa omien osakkeiden hankkimisella voidaan saada veroetua sukupolvenvaihdosta järjesteltäessä. Näin voidaan kohdeyhtiön voitonjakokelpoisia varoja siirtää luopujalle, jolloin yhtiön tase kevenee ja samoin kevenee myös jatkajan rahoitustarve. Yhtiölle hankitut (tai lunastetut) omat osakkeet voidaan joko pitää yhtiöllä, laskea uudelleen liikkeeseen tai mitätöidä. Sukupolvenvaihdostilanteessa mitätöinti on usein käyttökelpoinen toimintamalli, jolla saadaan jatkajaosakkeen omistussuhdetta kasvatettua. Yksityisen yhtiön hankkiessa omia osakkeitaan seuraa siitä varainsiirtoverovelvollisuus. Yrityksen luovuttaessa hankkimansa osakkeet vastikkeellisesti eteenpäin osakkeiden lunastushinta on verovapaata tuloa ja vastaavasti hankintameno vähennyskelvoton erä. Aiemmin tällaista transaktiota verotettiin normaalina luovutuksena luovutusvoittoineen ja –tappioineen, mutta vuoden 2009 EVL-uudistuksessa omien osakkeiden luovutus säädettiin verovapaaksi yhdenmukaiseksi kirjanpidon säännösten kanssa.⁷³

2.3.6 Apyyhtiön käyttö osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksessa

Verohallinnon ohjeessa⁷⁴ on eräänä yritysjärjestelynä sukupolvenvaihdokseen liittyen apuyhtiön käyttö. Yrityskauppa on tavanomaista tehdä perustettavan yhtiön lukuun. Myöhemmin ostettu yritys voidaan fuusoida tai purkaa osakekannan ostaneeseen yhtiöön. Apyyhtiön käyttöön liittyy usein rahoituksellisia motiiveja.

Sukupolvenvaihdoksessa apuyhtiön käyttö tulee suunnitella harkiten, sillä esimerkiksi TVL 48

⁷² Lindgren 2014, s. 199.

⁷³ Juusela-Tuominen 2014, s. 264-270.

⁷⁴ Verohallinto 2013c, s. 32-36.

§:n huojennussäännöstä ei tällöin voida soveltaa myyjän osalta. Syynä tähän on, ettei kauppa tapahdu lainkohdassa mainittujen henkilöiden kesken vaan ostajana on yhtiö. Käytännössä apuyhtiö perustetaan ostajan tai ostajien toimista yrityskauppaa varten ja sillä on harvoin muuta liiketoimintaa. Käytön perusteena voi olla se, ettei luonnollisen henkilön toimiessa ostajana velkaa haluta henkilökohtaiseksi vaan yhtiön nimiin.⁷⁵

Apuyhtiön käyttö rinnastetaan usein jo edellä mainittuihin rahoituksillisiin motiiveihin. Apuyhtiö voi esimerkiksi lainarahoituksella hankkia kohdeyhtiön, jolloin tavoitteena voi olla lainan rahoittaminen ja korkojen maksu kohdeyhtiön tuloilla. Huomioitavaa on kuitenkin, ettei apuyhtiön käyttö helpota suoranaisesti ostajan rahoituksen saamista vaan sen edut ovat enemmänkin takaisinmaksupuolella. Apuyhtiötä käytettäessä voidaan sukupolvenvaihdon kohteena oleva osakeyhtiö liittää apuyhtiöön sulautumisella. Tärkeää on tutkia, toteutuvatko TVL 123 §:n määräajat ja edellytykset omistuksen suhteen, jotta mahdolliset tappiot ja yhtiöveron hyvitykset siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle.⁷⁶

Apuyhtiötä käytettäessä on syytä huomioida huojennuspykälien mahdollinen soveltumisen puute. Apuyhtiötä käytettäessä luovutuksensaajana on, esimerkiksi rintaperillisen sijaan, yhtiö, jolloin veroseuraamusten osalta siirrytään toisen veroluokan taulukkoarvoihin. Nämä tunnetusti ovat huomattavasti ensimmäistä veroluokkaa ankarammat.

⁷⁵ Juusela-Tuominen 2014, s. 34.

⁷⁶ Verohallinto 2013c, s. 35-36.

3 OMISTAJANVAIHDOKSEN VEROSEURAAMUKSET

Yrityksen omistajanvaihdokseen liittyy toteuttamistavasta riippuen useita erityyppisiä veroseuraamuksia. Yleisimpiä näistä ovat luovutusvoittovero, varainsiirtovero ja arvonlisävero. Jossain tapauksissa kyseeseen voivat tulla myös perintö- ja lahjaveroseuraamukset. Yrityskaupan toteuttamistapa määrittelee verovaikutukset ja sen, keneen verorasitus viime kädessä kohdistuu.⁷⁷

3.1 Myyjäyrittäjän veroseuraamukset

Tarkastellaan myyjäyrittäjään kohdistuvia veroseuraamuksia lähinnä liiketoiminta- ja osakekaupan pohjalta. Luovutuksen kohteena olevien omistusosuuksien tulolähde määrittää luovuttajalle kohdistuvan veroseuraamuksen. Myyjän näkökulmasta kauppahinnan verokohtelu on keskeinen kysymys. Tärkeää on myös verotetaanko myynnistä EVL:n vai TVL:n mukaan.⁷⁸

3.1.1 Tuloverolain mukainen verotus osakekaupassa

Silloin kun luovuttajan luovutettava omaisuus kuuluu TVL-tulolähteeseen, omaisuutta verotetaan TVL:n mukaan. TVL 32 §:n mukaan veronalaista pääomatuloa on omaisuuden tuotto, jota varallisuuden katsotaan kerryttäneen. Osakekaupassa syntyvät luovutusvoitot ovat TVL 45 §:n 1 momentin mukaisesti veronalaista pääomatuloa. Veronalaisia ovat voitot vastikkeesta riippumatta.⁷⁹ Pääomatulosta suoritetaan tuloveroa TVL 124 §:n 2 momentin perusteella 30 prosenttia. Pääomatulon ylittäessä 30 000 euroa veroa suoritetaan vuonna 2016 34 prosenttia⁸⁰. Alle tuhannen euron luovutushinnat verovuonna eivät aiheuta luovutusvoittoveroseuraamusta luonnolliselle henkilölle, eikä kuolinpesälle. Lähtökohtaisesti luovutusvoittoa laskettaessa tulee käyttää todellisen hankintamenon ja voiton hankkimisesta aiheutuneiden menojen yhteismäärää. Voiton hankkimisesta johtuviksi menoiksi voidaan katsoa osakehankintaan liittyneet sivukustannukset, kuten varainsiirtovero ja asiantuntijapalkkiot⁸¹. Mikäli TVL 48 §:n erityissäännökset soveltuvat, voi osakkeiden myynti

⁷⁷ Engblom ym. 2015, s. 496-497.

⁷⁸ Ossa 2014, s. 270.

⁷⁹ Leppiniemi 2013, s. 165.

⁸⁰ Pääomatulon korotettu tuloveroprosentti, joka oli vuoteen 2016 saakka 33 prosenttia.

⁸¹ Juusela-Tuominen 2014, s. 27.

olla myyjälle verovapaa. Luonnollisen henkilön myydessä henkilökohtaiseen tulolähteeseensä kuuluvat osakkeet, häntä verotetaan tuloverolain mukaan ja hän voi hyödyntää myös hankintameno-olettamaa. Hankintameno-olettamaa koskevaa sääntely on TVL 46 §:n 1 momentissa. Silloin kun omaisuuden luovuttajana on luonnollinen henkilö⁸², luovutushinnasta vähennettävä määrä on kuitenkin aina vähintään 20 prosenttia ja jos luovutettu omaisuus on ollut luovuttajalla vähintään 10 vuotta, 40 prosenttia. Hankintameno-olettaman käyttäminen on yleistä tilanteissa, joissa todellista hankintamenoa ei ole mahdollista selvittää eikä todellisen hankintamenon määrää voida luotettavasti arvioida. Verovelvollinen voi myös valita itselleen veroeudullisemman laskentavaihtoehdon vertaamalla todellisen hankintamenon ja hankintameno-olettaman lopputuloksia.⁸³ Yleensä luovutettavien osakkeiden omistusaika lasketaan ostopäivästä tai ostajaa sitovasta merkintäpäivästä. Pöytälaatikkoyhtiöiden hankintajaksi voidaan myös katsoa ajankohta, jolloin yhtiö on konkreettisesti aloittanut toimintansa.⁸⁴ Hankintameno-olettamaa käytettäessä veron määrä on enintään:

20 % hankintameno-olettamalla **27,2 prosenttia** (34 % x 80 %) alle 10 v. omistusaika

40 % hankintameno-olettamalla **20,4 prosenttia** (34 % x 60 %) yli 10 v. omistusaika

TVL 110 § on tulon jaksottamista koskeva yleissäännös. Sen 2 momentin mukaan luovutusvoitto on sen verovuoden tuloa, jona kauppa on tehty tai muu luovutus on tapahtunut. Kauppahinnan maksuhetkellä ei näin ollen ole merkitystä. Mahdollista lisäkauppahintaa⁸⁵ ei oteta huomioon vielä luovutusvuodelta toteutettavassa verotuksessa.⁸⁶

Vastikkeetta saadun omaisuuden osalta hankintameno määräytyy perintö- ja lahjaverotuksen verotusarvon mukaan. Mikäli lahjansaaja jatkoluovuttaa omaisuuden ennen kuin lahjoituksesta on kulunut vuosi, hankintameno lasketaan lahjoittajan hankintamenosta. Toki tällöin on mahdollista hyödyntää 20 prosentin hankintameno-olettamaa.

Lahjaluonteisen luovutuksen veroseuraamus - esimerkki

”Äiti on ostanut 7 % yhtiön X osakkeista kahdeksan vuotta sitten 10.000 eurolla. Hän myy osakkeet tyttärelleen 30.000 eurolla. Osakkeiden käypä arvo on myyntihetkellä

⁸² Myös kotimainen kuolinpesä tai yhteisetuus

⁸³ Verohallinto 2015b, s. 21-22.

⁸⁴ Engblom ym. 2015, s. 506.

⁸⁵ Esimerkiksi tuleviin tunnuslukuihin perustuva kauppahinnan korotus.

⁸⁶ Juusela-Tuominen 2014, s. 27.

60.000 euroa, joten kyse on lahjaluonteisesta luovutuksesta.	
Kauppahinnan ja käyvän arvon suhde on $30.000 / 60.000 = 50 \%$	
Luovutushinta	30.000
Hankintameno (50 % 10.000:sta)	5.000 vrt. <i>Hankintameno-olettama 20 % 6.000</i>
Luovutusvoitto	24.000

Tytär saa kaupassa 30.000 euron (60.000-30.000) arvoisen lahjan.⁸⁷

Huomioitavaa tässä esimerkissä on se, että todellisen hankintamenon jaolla vastikkeettomaan ja vastikkeelliseen osaan ei ole merkitystä hankintameno-olettaman määrään.

Osakeluovutuksen yhteydessä saattaa osakkeiden luovutushinta olla pienempi kuin alkuperäinen hankintameno. Tästä luovutuksessa syntyvästä tappiosta säännellään TVL 50 §:ssä. TVL 50 §:n 1 momentin mukaan omaisuuden luovutustappio voidaan vähentää ainoastaan omaisuuden luovutusvoitosta verovuonna ja seuraavina viitenä⁸⁸ verovuotena. Lisäksi luovutustappioon voidaan rinnastaa myös TVL 50 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaiset arvopaperin lopullisena pidettävät arvonmenetykset, kuten esimerkiksi konkurssitilanne.

Juuri voimaan tulleen lakiuudistuksen myötä luovutustappion vähennyskelpoisuutta laajennettiin. Vuodesta 2016 eteenpäin syntyvät luovutustappiot voidaan tietyin rajoituksin vähentää myös muista verovuoden pääomatuloista, jos verovuoden luovutusvoitot eivät riitä tappion vähentämiseen. Luovutustappiot vähennetään edelleen ensisijaisesti omaisuuden luovutuksesta saaduista voitoista verovuonna ja viitenä seuraavana vuonna. Mikäli verovelvollisella ei ole luovutusvoittoja tai ne eivät kokonaan luovutustappion vähentämiseen, vähentämättä jäänyt osuus voidaan puhtaan pääomatulon määrästä⁸⁹. Mikäli tämäkään ei kata luovutustappiota, vahvistetaan niistä verovuoden luovutustappio, joka voidaan vähentää edellä mainituin tavoin viitenä seuraavana vuonna. Tämä sääntely koskee luonnollisia henkilöitä ja kotimaisia kuolinpesiä, mutta ei oikeuta verovelvollista alijäämähyvitykseen.⁹⁰

⁸⁷ Verohallinto 2013c, s. 6.

⁸⁸ vrt. EVL 10 v.

⁸⁹ Ennen muita tehtäviä vähennyksiä

⁹⁰ HE 31/2015 vp, s. 5.

3.1.2 Elinkeinoverolain mukainen verotus osakekaupassa

Silloin, kun osakkeilla tai osuuksilla katsotaan olevan liityntä luovuttajan elinkeinotoimintaan, verotetaan luovutusta tulolähdejaon perusteella EVL:n mukaan. EVL 2 §:n mukaan elinkeinotoiminnan tulolähde muodostuu verovelvollisen harjoittamasta liike- ja ammattitoiminnasta. EVL:n pääsääntönä on osakeluovutuksen veronalaisuus⁹¹. Erona TVL:n mukaiseen verotukseen on se, että EVL:ssä ei määritetä luovutusvoittoa. Sen sijaan EVL 5 §:ssä osakkeiden luovutushintaa pidetään veronalaisena tulona ja EVL 8 §:n mukaan osakkeiden verotuksessa poistamaton hankintameno on vähennyskelpoinen meno. Usein osakkeiden katsotaan kuuluvan EVL-tulolähteeseen silloin, kun kysymyksessä on ns. konsernitilanne eli liiketoimintaa harjoittavan yhtiön omistaa 100-prosenttisesti tai muutoin merkittävästi toinen osakeyhtiö. Holdingyhtiöiden osalta osakkeiden EVL:n mukainen verotus edellyttää osakkeenomistajan elinkeinotoiminnan harjoittamista sekä osakkeiden kuulumista elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Passiivisluonteinen omistus sen sijaan voidaan verottaa TVL:n mukaan.⁹² Tappiollisessa osakeluovutuksessa voidaan tappio vähentää elinkeinotulosta luovutusvuonna ja sitä seuraavina kymmenenä verovuonna. Huomioitavaa on tuplaten pitkä vähennysoikeus TVL:iin verrattuna.

KHO:n 1994/6840 –ratkaisun mukaan lääkärin saamat myyntivoitot lääkäriaseman osakkeista katsottiin kuuluvan EVL-tulolähteeseen. Lääkäri oli kahtena vuonna vähentänyt osakkeiden hankintaa varten ottamansa lainan korot ammattinsa tulosta. Tämän ja kokonaisarvioinnin perusteella KHO katsoi lääkärin osakkeiden kuuluvan ammattitoiminnan käyttöomaisuuteen ja sen myötä lääkäriä verotettiin EVL:n mukaan. Muukin oikeuskäytäntö puoltaa EVL:n mukaista verottamista silloin, kun osakkeilla on liiketoimintaa edistävä tai tukeva tarkoitus⁹³.

EVL 6b § muodostaa merkittävän poikkeuksen osakeluovutusten sääntelyyn. Sen mukaan käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinta ei ole veronalaista tuloa eikä osakkeiden hankintameno vähennyskelpoinen meno tietyin edellytyksin;

- Luovuttaja on muodoltaan osakeyhtiö⁹⁴
- Luovutettavat osakkeet kuuluvat luovuttajan käyttöomaisuuteen

⁹¹ Omaisuuslajista riippumatta

⁹² Juusela-Tuominen 2014, s. 30.

⁹³ Juusela-Tuominen 2014, s. 30-31.

⁹⁴ Osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö

- Luovuttaja on omistanut vähintään kymmenen prosentin osuuden luovutettavan yhtiön osakepääomasta yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan (ja osakkeet kuuluvat näin omistettuihin osakkeisiin)
- Luovutuksen kohteena on kotimainen tai EU:n emo-tytäryhtiödirektiivin tai muun sopimuksen alainen yhtiö
- Luovutuksen kohteena ei ole kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö (eikä niiden omistamista tai hallintaa toteuttava yhtiö)

EVL 19 §:n mukaan tulo on sen verovuoden tuottoa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai muuna rahanarvoisena etuna. Varsinaista kauppahintaa koskevaa sääntelyä ei EVL:ssä ole. Oikeuskirjallisuuden perusteella EVL:n mukaan verotettava kauppahinta on sen verovuoden tuloa, jona kaupan kohde on sitovan luovutussopimuksen perusteella tosiasiallisesti luovutettu ostajalle.⁹⁵ Oikeus- ja verotuskäytäntö puolestaan määrittelee luovutuksen ajankohdan suoriteperusteisesti. Tällöin luovutusajankohdaksi määräytyy sitovan sopimuksen tekemishetki.⁹⁶

3.1.3 Myyjän veroseuraamukset liiketoimintakaupassa

Liiketoimintakaupassa on siis kaupan kohteena yritys, eikä myyjälle kohdistu sen seurauksena erityisiä veroseuraamuksia. Jo aiemmin on esitetty osakekaupan olevan lopettavalle yrittäjälle mieluisampi vaihtoehto, sillä liiketoiminnan kaupassa myyjälle jää edelleen yhtiö, jossa on varallisuutta. Miten myyjän tulisi sitten toimia kotiuttaessaan tätä varallisuutta? Vaihtoehtoja ovat osingonjako, palkka ja yrityksen purkaminen. Varallisuuden määrä oikeastaan ohjaa hyvin pitkälle sitä, miten hänen tulisi toimia. Pienemmissä varallisuuserissä palkka voi olla veroteknisesti edullisin vaihtoehto. Toinen toimintatapaa ohjaava tekijä on verovelvollisen muu tulojen taso. Aikataulutuksen järjestelyjen tekemiselle on omistajayrittäjän vapaasti suunniteltavissa ja hän voi esimerkiksi vaiheittain jakaa yrityksestä osinkoa nettovarallisuuden niin salliessa, jonka jälkeen nostaa varoja palkkana ja lopulta purkaa yrityksen. Toki hän voi jatkaa yrittäjyyttä myös muussa muodossa luovutuksen jälkeen. Mikäli yritys kuitenkin päätetään purkaa, osakeyhtiön osakkaat saavat osakkeidensa lukumäärää vastaavan osuuden yhtiön varallisuudesta. Osakkaalle purkaminen siis merkitsee taloudellisesti samaa kuin muukin osakkeiden luovuttaminen. Silloin, kun purkautuvan yhtiön osakkeet ovat jako-osan henkilökohtaisen tulolähteen omaisuutta, sovelletaan jakoon TVL:n säännöksiä. Jako-osan

⁹⁵ Engblom ym. 2015, s. 512.

⁹⁶ Juusela-Tuominen 2014, s. 32.

ollessa suurempi kuin osakkeen hankintameno, syntyy purkuvoitto. Päinvastaisessa tilanteessa kyseessä on purkutappio.⁹⁷

3.2 Ostajan veroseuraamukset

Ostajan näkökulmasta tärkeimpiä verotustavoitteita ovat kauppahinnan saaminen kokonaan tai osaksi vähennyskelpoiseksi ja yrityskauppahinnan rahoituskulujen vähennyskelpoisuuden varmistaminen. Optimaalinen tilanne saavutetaan silloin, kun kauppahinta ja rahoituskulut saadaan vähentää kaupan kohteen tuottamista tuloista.⁹⁸

Ostajalle eli luovutuksensaajalle *osakekaupassa* ei aiheudu välittömiä tuloveroseuraamuksia, joskin alihintainen kauppa saattaa aiheuttaa PerVL 18 §:n 3 momentin mukaisen lahjaveroseuraamuksen. PerVL:ssa on kuitenkin sukupolvenvaihdosta koskeva erityissäätely, jonka edellytysten toteutuessa lahjaveroa voidaan huoventaa.⁹⁹ Lisäksi mahdolliseen jäämistösaantoon sisältyvät osakkeet ovat perintöverotuksen kohteena. Myös perintöveroa voidaan erityisedellytyksin huoventaa. Näistä huojennuksista lisää seuraavassa luvussa.

Suomalaisen yhtiön osakkeiden tai osuuksien kauppa on VSVL:n perusteella varainsiirtoveron alainen tapahtuma. Vastikkeettomaan luovutukseen ei sen sijaan kohdistu varainsiirtoveroa. VSVL 20 §:ssä säädetään varainsiirtoveroksi arvopaperiksi luettavan osakkeen osalta 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Vuodesta 2013 asti on kiinteistöjen omistamista ja hallintaa suorittavien yhtiöiden osakeluovutuksiin käytetty kahden prosentin verokantaa. Luovutuksensaaja on osakekaupassa varainsiirtoverovelvollinen, jonka tulee omaaloitteisesti suorittaa vero kahden kuukauden kuluessa luovutussopimuksen tekemisestä ja samassa ajassa esittää Verohallinnolle varainsiirtoveroilmoitus. Lahjaluontoisen kaupan osalta varainsiirtovero määräytyy maksettavaksi ainoastaan kauppahinnan tai vastikkeen määrästä, ei lahjaksi katsottavasta osiosta. Muita vastikkeita ovat esimerkiksi myyjän velat, jotka siirtyvät kaupassa ostajalle.¹⁰⁰

Ostajan verotuksessa osakkeiden hankintameno muodostuu kauppahinnan ja välittömien

⁹⁷ Ossa 2014, s. 285; Engblom ym. 2015, s. 522-524.

⁹⁸ Ossa 2014, s. 270.

⁹⁹ Verohallinto 2013c, s. 5.

¹⁰⁰ Verohallinto 2013c, s. 22-23.

sivukustannusten yhteismäärästä. Näitä ovat varainsiirtovero ja hankintaan välittömästi liittyvät sivukustannukset, kuten esimerkiksi kohteen tutkimisesta aiheutuneet due diligence – kustannukset. Ostajan rahoittaessa yrityskauppaa velkarahalla velan korot ovat yleensä vähennyskelpoisia. Sekä TVL että EVL sisältävät kaupan rahoitukseen liittyvän velan koron vähennyskelpoisuuden TVL 58 § määrittelee koron pääomatulon hankkimisesta johtuvaksi vähennettäväksi menoksi, kun taas EVL 18 §:n mukaan yrityskaupan rahoitusvelka on elinkeinotoimintaan liittyvä vähennyskelpoinen meno. Korkomenojen vähennyskelpoisuutta rajoitetaan EVL-toiminnassa etuyhteydessä olevien osapuolten välisissä tilanteissa.¹⁰¹

Tuloverotuksellisesti *liiketoimintakauppa* on ostajalle normaali veronalainen liiketapahtuma. Tämän perusteella liiketoiminnan hankintamenoksi muodostuu omaisuuserien hankintahinta. Kauppahinnan jakautumisesta eri omaisuuseriin on hyvä sopia kauppakirjassa, jottei myyjän ja ostajan tulkinnat eroa toisistaan. Yleisesti ottaen kohdentumaton tase-erä tulkitaan liikearvoksi. Liiketoimintakauppa on osakekaupan tavoin varainsiirtoveronalainen tapahtuma. Ostaja on verovelvollinen luovutettavaan liiketoimintaan sisältyvistä kiinteistöistä neljä prosenttia ja arvopapereista 1,6 prosenttia. Liiketoimintakaupassa kauppahinnan eriyttämällä voi olla merkitystä varainsiirtoveron määrään, sillä esimerkiksi sähkö- ja vesiliittymät eivät kuulu varainsiirtoveron piiriin.¹⁰²

3.3 Yritykseen kohdistuvat veroseuraamukset

Osakekauppa ei aiheuta suoranaisia veroseuraamuksia kaupan kohteena olevalle yritykselle, sillä liiketoimi tapahtuu omistajien tasolla. Joissain tilanteissa on kuitenkin mahdollista, että sukupolvenvaihdoksen myötä kohdeyhtiön verotuksessa vahvistetut tappiot menetetään. TVL 122 §:n mukaan yhteisön tappiota ei vähennetä, jos tappiovuoden aikana tai sen jälkeen

- Yli puolet osakkeista tai osuuksista on vaihtanut omistajaa muun saannon kuin *perinnön tai testamentin vuoksi*
- Yli puolet yhtiön jäsenistä on vaihtunut

Lähtökohtana voidaan pitää, että yli 50 prosentin omistajanvaihdos johtaa kohdeyhtiön

¹⁰¹ Juusela-Tuominen 2014, s. 34.

¹⁰² Juusela-Tuominen 2014, s. 42.

tappioin menettämiseen. Välillisellä omistusmuutoksella voi olla samankaltaiset seuraukset. Verohallinto voi TVL 122 §:n 3 momentin mukaan myöntää poikkeusluvan tappioiden vähentämiseen. Perusteena tälle on tappioiden vähentämisen tarve yhtiön toiminnan kannalta. Sukupolvenvaihdostilanteet ovat nimenomaan tällaisia poikkeustilanteita, joihin Verohallinto on suhtautunut suopeasti. Lähtökohtaisesti perintö- ja testamenttisaanto jo sinällään on edellytys tappioiden vähentämiseen ja mahdolliset lahjana tai kauppana suoritettavat sukupolvenvaihdokset voidaan laskea samaan kategoriaan. Tappioiden menettäminen näissä tilanteissa lienee siis äärimmäisen harvinaista.¹⁰³

Liiketoimintakaupassa myyjä omistaa edelleen vanhan yhtiönsä, johon kaupasta maksettu hinta tuloutuu. Myyjäyhtiön verotuksessa kauppahinnasta vähennetään siirtyvän omaisuuden¹⁰⁴ tasearvo. Näiden erotus puolestaan muodostaa myyjäyhtiön verotettavan tulon. Kauppahinta on yrityksen kuluvan tilikauden tuloa, josta yritys maksaa 20 prosenttia yhteisöveroa. Myyjällä on mahdollisuus kotiuttaa varat itselleen jakamalla osinkoa, maksamalla palkkaa tai purkamalla yritys.¹⁰⁵

Arvonlisäverotuksen osalta tulee huomioida AVL:n 19a §.

AVL 19a §:n 1 mom.

”Myyntinä ei pidetä liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen luovuttamista liiketoiminnan jatkajalle, joka ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita ja palveluja vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen.”

Niiden tavaroiden ja palveluiden luovutus, jotka jäävät vähennykseen oikeuttavan käytön ulkopuolelle, verotetaan normaalina myyntinä. Näiltä osin toiminnan jatkaja on arvonlisäverovelvollinen.

¹⁰³ Juusela-Tuominen 2014, s. 68-70.

¹⁰⁴ Käyttö- ja vaihto-omaisuus

¹⁰⁵ Ossa 2014, s. 271-274.

4 SUKUPOLVENVAIHDOSHUOJENNUS

Sukupolvenvaihdos käsitteenä tarkoittaa yrityksen siirtämistä toimintaa jatkaville uusille omistajille, joko omistajan perillisille tai muille toiminnan jatkajille. Onnistunut sukupolvenvaihdos on hyvin suunniteltu ja sen valmisteleminen on aloitettu hyvissä ajoin. Pitkän aikavälin suunnittelu mahdollistaa erilaisten verojärjestelyjen tekemisen, oli kyse omaisuuden vaiheittaisesta lahjoittamisesta tai huojoennussäännösten hyödyntämisestä.¹⁰⁶ Sukupolvenvaihdoshuojennus lisättiin lainsäädäntöömme vuonna 1979 Valtiovarainministeriön asetettua vuotta aiemmin toimikunnan, jonka tehtävänä oli perintö- ja lahjaverolain kokonaisuudistus. Tämä toteutui perintö- ja lahjaveron muuttamisesta annetulla lailla (318/1979). Tärkeänä motiivina oli, ettei maatalouden ja muun yritystoiminnan jatkaminen vaarannu maatalo- ja yritysvarallisuuden siirtyessä perintönä tai muulla tavoin toimintaa jatkavalle perilliselle.

Tässä luvussa tarkastellaan sukupolvenvaihdoshuojennusta sekä TVL:n että PerVL:n säädösten pohjalta. Suurimmat erot näiden huojoennusten esiintyvät huojoennusten kohdentumisessa. TVL:n huojoennussäädökset puoltavat omaisuuden luovuttajaa, kun taas PerVL:n säädökset keventävät luovutuksensaajan verorasitusta. Lisäksi erona on myös TVL:n pykäliin vahvasti liittyvä lähisukulaisrelaatio. Luvun loppupuolella käydään läpi myös ns. täyden huojoennuksen tilanne, jossa verorasitus on optimaalisimmillaan.

4.1 Perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennus

1970-luvun lopussa voimaan tulleiden lakiuudistusten lainsäädännöllinen tavoite oli kaksijakoinen; yritysvarallisuuden sukupolvenvaihdossiirtoihin kohdistuvan perintö- ja lahjaveron alentaminen sekä veron maksuajan pidentäminen sukupolvenvaihdostilanteissa.¹⁰⁷ Myöhemmin lakia on muutettu useaan kertaan, mutta lain alkuperäinen tarkoitus on uudistustenkin myötä säilynyt.

¹⁰⁶ Leppiniemi 2010, s. 185.

¹⁰⁷ Puronen 2011, s. 587.

4.1.1 Ajantasainen lainsäädäntö

Yrityksen sukupolvenvaihdokseen liittyvästä vastikkeettomasta omaisuuden luovuttamisesta säännellään PerVL 55 §:ssä. Sen mukaan perintö- ja lahjaverosta jätetään verovelvollisen pyynnöstä¹⁰⁸ osa maksuunpanematta, mikäli veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu yritys tai osa niistä. Maatilan tai muun yrityksen osa tarkoittaa PerVL 57 §:n mukaan vähintään yhtä kymmenesosaa maatilan tai yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista tai osuuksista. Lisäksi verovelvollisen tulee jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa. Maatilan, muun yrityksen tai niiden osasta määrätyn perintö- ja lahjaveron tulee ylittää 850 euroa huojennuksen saamiseksi.

Eräs perintö- ja lahjaverotuksen suurimmista veroteknisistä ongelmista liittyy veronmaksukyvyyn arviointiin eli arvostamiseen. Maksuunpanematta jätettävän veron osan laskemiseksi vähennetään määrätystä verosta vero, joka perintöosuudesta tai lahjasta olisi määrättävä, jos yritykseen kuuluva yritysvarallisuus arvostettaisiin määrään, joka vastaa 40 prosenttia verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitettavassa tai toimitetussa tuloverotuksessa noudatettavien tai noudatettujen, ArvL 3 ja 4 luvun mukaisten perusteiden mukaisesta määrästä. Osakeyhtiön yritysvarallisuus puolestaan arvostetaan 40 prosenttiin ArvL 4 ja 5 §:n mukaan lasketusta määrästä.

Jokaisen perillisen ja lahjansaajan tulee hakea erikseen huojennusta Verohallinnolta. Toisin sanoen, soveltamisedellytykset ovat relaatiokohtaisia. Huojennuksen voi saada fyysisen henkilön ohella myös juridinen henkilö. Huojennukseen oikeutettuja tahoja ei myöskään ole rajoitettu sukulaissuhteen perusteella, vaikka terminä käytetäänkin sukupolvenvaihdoshuojennusta.¹⁰⁹

PerVL 56 § käsittää maksuaikaa koskevan huojennuksen. PerVL 56 §:n 1 momentin mukaan, jos maatilasta, muusta *yrityksestä tai niiden osasta* määrätyn perintö- ja lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on 1700 euroa tai enemmän voi verovelvollinen hakea maksuajalle pidennystä

¹⁰⁸ Huom! Ennen verotuksen toimittamista.

¹⁰⁹ Puronen 2011, s. 588-590.

Verohallinnolta tämän veron osalta. PerVL 56 §:n 2 momentti puolestaan määrittää minimimaksueräksi 850 euroa ja vero tulee maksaa kokonaisuudessaan kymmenen¹¹⁰ vuoden aikana. Tämä maksuajan pidennys on maksajalleen korotonta.

Huomioitavaa on myös ns. täyden huojennuksen tilanne, jossa esimerkiksi PerVL 55 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen yritysluovutus on osittain vastikkeellinen ja osittain vastikkeeton. Mikäli vastike on yli 50 prosenttia käyvästä arvosta, yritykseen tai sen osaan kohdistuva lahjavero jätetään kokonaan maksuunpanematta.

Kukkosen ja Waldenin mielestä huojennuksen määrää koskeva sääntely on ollut alusta saakka epätarkkaa ja vaikeaselkoista. Se on ollut jatkuvan keskustelun kohteena verotus- ja oikeuskäytännössä sekä oikeuskirjallisuudessa. Ongelmaksi katsotaan lähinnä eri yritysmuotojen välillä vallitsevat eriarvoisuudet, joka väistämättä aiheuttaa erilaisten yritysten luovutukset eri asemaan verotuksellisesti.¹¹¹

4.1.2 Huojennuksen saamisen edellytykset

Tutkitaan huojennuksen saamisen edellytyksiä nimenomaan tälle tutkimukselle olennaisista kriteereistä. Yhteenvetona listataan edellytykset seuraavasti:

- Lahjana tai perintönä saatu omaisuus on yritys (tai osa siitä)
- Luovutuksensaaja jatkaa luovutetun omaisuuden mukaista toimintaa
- Yrityksen tai sen osasta seuraavan perintö- tai lahjaveron määrä olisi vähintään 850 euroa
- Verovelvollisen tulee esittää pyyntö veron ja/tai maksuajan huojentamisesta *ennen verotuksen toimittamista*

Luovutuksen kohteen tulee siis olla yritys tai siihen oikeuttavia osuuksia tai osakkeita vähintään 10 prosentin arvosta. PerVL:ssa ei ole erikseen määritelty yrityksen käsitettä, mutta käytännössä sitä tulkitaan kuten verolainsäädännössä. Näin ollen yritys on lähtökohtaisesti

¹¹⁰ Uusi maksuaika on tullut voimaan 2015. Aiempi maksimi maksuajan osalta oli viisi vuotta.

¹¹¹ Kukkonen-Walden 2014, s. 252.

liiketoimintaa harjoittava yhtiö, jota verotetaan EVL:n mukaan. Verohallinnon ohjeessa¹¹² PerVL 55 §:n mukainen yrityksen määritelmä täyttyy silloin, kun yhtiön toiminnan laatu ja laajuus huomioiden sen saaman tulon verottamiseen tulisi soveltaa EVL:n säädöksiä. Huojennussäännöstä ei sovelleta yritykseen, jonka toiminta käsittää yksinomaan TVL:n tulolähteen. Tulkinnanvaraisuutta ovat aiheuttaneet tilanteet, joissa kohdeyritys harjoittaa arvopaperikauppaa. Tällöin toiminnan aktiivisuuden ja jatkuvuuden on katsottu täyttävän huojennuskriteerit, kun taas passiivisluonteinen sijoitustoiminta on jäänyt huojennuksen ulkopuolelle.¹¹³ Sukupolvenvaihdoshuojennuksen kohteena voi sen sijaan olla pörssiyhtiö. PerVL 55.2 §:n viittaussäännöksen perusteella ArVL 4 §:ssä määritellään julkisesti noteeratun arvopaperin vertailuarvon laskentaperuste. Vertailuarvo on 70 prosenttia tilinpäätöspäivän päätöskurssista. Huojennussääntely ulottuu myös tietyin edellytyksin ulkomaisiin yhtiöihin ja ulkomailla sijaitsevaan yritysvarallisuuteen.¹¹⁴

Huojennussäännöstä käytetään siis kokonaisen yrityksen lisäksi myös yrityksen osan siirtyessä toiminnan jatkajalle. Osakeyhtiön osalta PerVL:n säännös tarkoittaa kymmenen prosentin yrityksen omistukseen oikeuttavien osakkeiden tai osuuksien siirtymisestä perintönä tai lahjana. Ratkaisevinta on omistusosuuden konkreettinen siirtyminen, joten osakkeiden tuomalla äänivallalla ei ole perusteltua merkitystä verotus- eikä oikeuskäytännössä. Omistusosuutta arvioitaessa tutkitaan edellytyksiä antaja- ja saajakohtaisesti. Käytännössä kunkin yrityksen jatkajan on saatava vähintään yksi kymmenesosa perheyhtiön osakkeista erikseen kultakin perittävältä tai lahjoittajalta. Isän ja äidin lahjoituksia ei lasketa yhteen eikä myöskään peräkkäisiä lahjoituksia. Yhteislahja puolestaan soveltuu huojennuksen piiriin silloin, kun yhteisomistukseen saatu luovutus on vähintään yli kymmenesosa.¹¹⁵ Oheisissa esimerkeissä on esiteltyä kaksi erilaista KHO:n ratkaisua yhteislahjasta.

KHO 1993 T 4934 – Huojennuksen soveltamatta jättäminen

”Oy:n koko osakekanta käsitti 30 osaketta. X oli puolisonsa kanssa 9.11.1989 lahjoittanut oy:n osakkeita siten, että X lahjoitti tyttärelle A 3 ja tyttärelle B 4 osaketta ja X:n puoliso tyttärelle A 4 ja tyttärelle B 3 osaketta. Vaikka A:n ja B:n kummankin erikseen vanhemmiltaan saadut lahjat yhteensä eli 7 osaketta olivat vähintään yksi viidesosa¹¹⁶ oy:n omistamiseen oikeuttavista osakkeista, PerVL:n 63a, 63b ja 63c §:n huojennussäännöksiä ei voitu soveltaa A:n ja B:n lahjaverotuksiin.”

¹¹² Verohallinto 2013c, s. 16.

¹¹³ Verohallinto 2013c, s. 17.

¹¹⁴ Juusela-Tuominen 2014, s. 133.

¹¹⁵ Kukkonen-Walden 2014, s. 261-263; Juusela-Tuominen 2014, s. 133-134.

¹¹⁶ Huom! Esimerkissä vanha minimisomistusraja 20 %.

KHO 2013 T 263 – Yhteislahja / huojennuksen soveltuminen

”A aikoi lahjoittaa kahdelle lapselleen yhteislahjana 10 – 19,2 prosenttia X Oy:n osakkeista. Aiottuun lahjoitukseen katsottiin sisältyvän PerVL 57 §:ssä tarkoitettulla tavalla vähintään yksi kymmenesosa yhtiön omistamiseen oikeuttavista osakkeista. Verohallinnon ennakkoratkaisu.”

Ensimmäisestä KHO:n ratkaisusta ilmenee, ettei kahden tai useamman lahjoittajan yhdessä antamaa lahjaa katsota yhteislahjaksi vaan eri antajilta saadut lahjat verotetaan erikseen. Jälkimmäinen KHO:n ratkaisu on Verohallinnon ennakkoratkaisu, jossa huojennussäännösten vähimmäismäärän katsotaan täyttyvän. Vaikka osakkeiden yhteisomistusta pidetään yleisesti ottaen harvinaisena, kymmenen prosentin edellytys voi täytyä yhteisesti saadussa lahjassa, kuten esimerkki osoittaa.

Luovutuksensaajana voi olla luonnollisen henkilön lisäksi myös oikeushenkilö. PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennus ei sisällä TVL:n kaltaista lähisukulaisrelaatiota toteutuakseen. Kukkonen ja Walden kuitenkin katsovat, että silloin kun luovutuksensaaja on yhtiö, on kyse poikkeustilanteesta, johon tulee hakea verotuksellinen ennakkoratkaisu ongelmien välttämiseksi.¹¹⁷ Luovutuksensaajaa olennaisempi on yritystoiminnan jatkamisedellytys. PerVL 55 §:n mukaan verovelvollisen tulee jatkaa saamallaan varoilla yritystoimintaa. Linjanveto termin ”yritystoiminnan jatkaminen” osalta on kaikkea muuta kuin selkeää. Verohallinto¹¹⁸ määrittää, että yritystoiminnan jatkaminen edellyttää *luovutuksensaajan henkilökohtaista osallistumista yhtiön liiketoiminnan johtamiseen* yrityksessä. Tällaiseksi katsotaan esimerkiksi toimiminen yhtiön toimitusjohtajana tai hallituksen jäsenenä. Alla olevassa KHO:n ennakkoratkaisussa on jatkamiskriteeriä tulkittu verovelvollisille myönteisellä tavalla.

Helsingin HAO 20.4.2005 05/0448/3 – Yritystoiminnan jatkaminen

Isä lahjoitti kahdelle tyttärelleen omistamiaan konsernin emoyhtiön osakkeita. Emoyhtiöllä oli kymmenen tytäryhtiötä. Lahjansaajat toimivat emoyhtiön hallituksessa, mutta eivät tytäryhtiöiden hallituksissa. Kun lahjansaajat käyttivät omistajanvaltaa tytäryhtiöissä emoyhtiön kautta ja kun he käsitelivät myös tytäryhtiöiden asioita emoyhtiön hallituksessa, heidän katsottiin jatkavan yritystoimintaa lahjana saadussa yrityksessä. Lahjoitukseen tuli soveltaa PerVL 55 §:n huojennussäännöstä myös tytäryhtiöiden liiketoimintaan kuuluvan omaisuuden osalta.

¹¹⁷ Kukkonen-Walden 2014, s. 264-265.

¹¹⁸ Verohallinto 2013c, s. 18.

Verohallinnon ohjeessa ilmenevien vaatimusten lisäksi liiketoiminnan jatkamisessa korostuu toiminnan aktiivisuus. Päättäjävallan ohella aktiivisuutta voidaan arvioida osakkaan osallistumisen laajuudella ja laadulla. Muita ratkaisevia mittareita ovat osakkaan mahdollinen rahoituspanos sekä koulutus. Liiketoiminnan osalta jatkajan omistuksen tulee mahdollistaa osallisuus toiminnasta seuraavaan voittoon tai tappioon.¹¹⁹

Huojennukseen oikeuttavalta liiketoiminnalta edellytetään ennen kaikkea jatkuvuutta. Verohallinnon ohjeen¹²⁰ mukaan luovutuksensaajan tulee jatkaa yritystoimintaa välittömästi luovutuksen jälkeen. Esimerkiksi tilanteeseen, jossa toiminta on loppunut ja luovutuksensaaja aloittaa toiminnan uudelleen, huojennus ei sovellu. Poikkeuksena ovat pakottavasta syystä johtuneet keskeytykset, kuten työkyvyttömyys. Keskeytyksen liiketoimintaan voi aiheuttaa myös asevelvollisuuden suorittamisen tai opiskelun kaltainen tilapäinen este. Näissä tapauksissa liiketoimintaa tulee jatkaa heti esteen rauettua. Kaikesta huolimatta tulee yli vuoden mittaisiin keskeytyksiin suhtautua vakavasti, sillä kyseisen aikamääreen ylittyessä katsotaan yritystoiminta lähtökohtaisesti lopetetuksi.

Kolmantena edellytyksenä PerVL:n huojennuksen toteutumiselle ovat veron määrään liittyvät kriteerit. Omaisuudesta määrittävä perintö- tai lahjavero voidaan huojentaa joko kokonaan tai osittain. PerVL 55.1 §:ssä säädetään perintö- ja lahjaveron suhteelliseksi kokonaismääräksi vähintään 850 euroa. Lahjavero huojennetaan, silloin kun osakkeista ei ole suoritettu lainkaan vastiketta tai sen määrä on enintään puolet osakkeiden käyvästä arvosta.

Huojennuksen laskeminen

- Lasketaan (lahjoitetuille tai lahjaluonteisella kaupalla) saaduille osakkeille käypä arvo
- Määritetään osakkeille spv-arvo
- Huojennettavan lahjaveron määrä = *Käyvän arvon vero* – *spv-arvon vero* tai vaihtoehtoisesti *käyvän arvon vero* – 850 euroa
- Lopputulos on spv-arvon lahjaveroa vastaava määrä, kuitenkin aina vähintään 850 euroa!

Euromääräisen alarajan sääntelyn vuoksi vähäisimmät saannot jäävät huojennuksen

¹¹⁹ Juusela-Tuominen 2014, s. 176.

¹²⁰ Verohallinto 2013c, s. 18.

ulkopuolelle¹²¹.

Verovelvollisen tulee esittää pyyntö huojennuksen saamiseksi ennen verotuksen toimittamista. Samaa edellytys verovelvolliselle on myös maksuajan pidentämiseksi. Muiden edellytysten osalta ehdot ovat samat kuin itse huojennuksessakin, mutta maksuun pantavan lahjaveron määrän tulee tällöin olla vähintään 1700 euroa. Edellisessä kohdassa mainittu 850 euron määrä toimii tässä vuosittaisena vähimmäiseränä. Maksusopimuksen enimmäisaika on kymmenen vuotta, jolloin veroseuraamuksen tulee olla vähintään 8500 euroa. Tämä maksuaika on saajalleen koroton.¹²²

4.1.3 Huojennuksen menettäminen

PerVL 55.4 §:ssä on säädetty myös huojennusedun mahdollisesta menettämisestä. Sen mukaan verovelvollinen menettää huojennusetunsa¹²³, mikäli hän jatkoluvuttaa pääosan saamastaan yrityksestä tai sen osasta ennen kuin viisi vuotta on kulunut verotuksen toimittamispäivästä. Tämä eroaa TVL:sta, sillä TVL 48 §:n huojennuksen osalta määräaika lasketaan omaisuuden luovutuksesta. Lisäksi verovelvollista sanktioidaan 20 prosentin veronkorotuksella. Laki ei suoraan määrittele, mitä pääosalla tarkoitetaan, mutta sanamuodon mukaan se on yli puolet perinnön tai lahjoituksen kohteesta¹²⁴. Mikäli omaisuutta luovutetaan vaiheittain useammassa erässä, huojennus menetetään kun erien yhteismäärä ylittää 50 prosenttia omaisuuden arvosta.¹²⁵

Verohallinnon ohjeen¹²⁶ mukaan esimerkiksi osakkeiden luovuttamisella tarkoitetaan vapaaehtoista¹²⁷ luopumista yritysvarallisuudesta tai yritystoiminnasta. Toisin sanoen huojennusta ei katsota menetettävän silloin, kun yritystoiminta joudutaan lopettamaan konkurssin, pakkohuutokaupan, pakkolunastuksen, sairauden, kuoleman tai kannattomuuden vuoksi. Lisäksi Verohallinto hyväksyy perusteeksi muut niihin verrattavat syyt. Tästä varsin laajasta käsitteestä johtuen voidaan tulkita, että luovuttamista ei tule arvostella kovinkaan

¹²¹ Juusela-Tuominen 2014, s. 189.

¹²² Verohallinto 2013c, s. 22.

¹²³ Sekä lahjaveron että maksuajan osalta

¹²⁴ Kukkonen-Walden 2014, s. 278.

¹²⁵ Kukkonen-Walden 2014, s. 278-279; Juusela-Tuominen 2014, s. 226-227.

¹²⁶ Verohallinto 2013c, s. 21-22.

¹²⁷ Vastikkeellista tai vastikkeetonta

ankarasti. Huomion arvoista on myös se, että jakautumista ei pidetä huojennuksen menettämiseen johtavana luovutuksena. Tämä perustuu EVL 52c §:ään, jonka perusteella jakautuminen ei vaikuta yrityksen omistussuhteisiin. Osakkeiden luovuttamista ovat ns. välillisen omistuksen tilanteet, joissa luovutuksen kohteena eivät ole huojennuksen kohteena olleet osakkeet, vaan yritysvarallisuuden välilliseen omistukseen oikeuttavat osakkeet. Esimerkiksi tytäryhtiön osakkeiden luovutus voi johtaa tilanteeseen, jossa huojennus menetetään, vaikka huojennuksen kohteena olisikin emoyhtiön yritysvarallisuus.

Omaisuuksien jatkoluovutuksesta tulee ilmoitus Verohallinnolle kolmen kuukauden kuluessa. Tämä on kirjattu PerVL:iin ja Verohallinnon ohjeeseen. Ilmoitus tulee siis vain tilanteissa, joissa luovutetaan pääosa yrityksestä. Tulkintaongelmaksi voi tällöin muodostua tilanne, jossa jatkaja olettaa ettei luovutus käsitä pääosaa yrityksestä, tai että viisi vuotta on edellisestä saannosta jo kulunut umpeen.¹²⁸ PerVL 55.7 §:n ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti johtaa tilanteeseen, jossa verovelvollisen verotusta oikaistaan PerVL 40 §:n mukaisissa tapauksissa. Verotusta voidaan oikaista¹²⁹ verovelvollisen laskuvirheen tai siihen verrattavan erehdyksen vuoksi. Jos tämä on lisäksi tapahtunut verovelvollisen tai muun ilmoitusvelvollisen puutteellisen, erehdyttävän tai väärän dokumentin perusteella, sanktioidaan verovelvollista PerVL 36 §:n mukaan veronkorotuksin. Normaali oikaisu verovelvollisen vahingoksi voidaan tehdä verotuksen toimittamisvuotta seuraavan kahden vuoden aikana ja tuottamuksellisissa tapauksissa viiden vuoden kuluessa. Kaiken kaikkiaan veronkorotus voi siis nousta 40 prosenttiin eli PerVL 55.6 §:n mukaisen kiinteän 20 prosentin lisäksi voidaan määrätä 36 §:n mukainen 20 prosentin lisäsanktio. Tätä lisäsanktiota ei kuitenkaan voida määrätä tilanteissa, joissa pääosan luovuttamisen osalta vallitsee aito epäselvyys¹³⁰. Verovelvollisesta kuulemalla voidaan varmistaa asian tila, mutta veron oikaisu voidaan tehdä myös verovelvollista kuulematta.¹³¹

Samat edellytykset, jotka aiheuttavat huojennusedun menetyksen, aiheuttavat myös maksuaikahuojennuksen menetyksen. PerVL 56.3 §:n mukaan Verohallinto määrää kaikki vielä maksamatta olevat maksuerät maksettavaksi seuraavan kantoerän yhteydessä. Laissa ei ole erillisiä omia sanktioseuraamuksia pidennetyn maksuajan osalta.

¹²⁸ Kukkonen-Walden 2014, s. 278.

¹²⁹ Verovelvollisen vahingoksi

¹³⁰ Kukkonen-Walden 2014, s. 279.

¹³¹ Juusela-Tuominen 2014, s. 233.

4.2 Tuloverolain sukupolvenvaihdoshuojennus

TVL 48 § on otsikoitu nimellä ”Verovapaat luovutusvoitot”. TVL:n huojennussääntely on säädetty tilanteisiin, joissa pyritään huojentamaan normaalisti luovutuksesta seuraavia veroja. Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä on luovutusvoitto luovuttajalleen verovapaata.¹³²

4.2.1 Ajantasainen lainsäädäntö

Tuloverolain 48 §:ssä säädetään verovapaista luovutusvoitoista. TVL 48.1 §:n 3 kohdan sisältö määrittää ne sukupolvenvaihdostilanteet, jolloin omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ei ole verovelvolliselle veronalaista tuloa. Kokonaisuudessaan lainkohta on seuraavanlainen:

TVL 48.1 § 3 k

”Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovelvollinen luovuttaa harjoittamaansa maatalouteen tai metsätalouteen kuuluvaa kiinteää omaisuutta, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden taikka sellaisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 prosentin omistusosuuteen mainitussa yhtiössä ja saajana on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa hänen lapsensa tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa ja jos omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti.”

Tämä TVL:n huojennussäännös koskee alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti ainoastaan yritysomaisuuden luovutuksia, eikä sitä sovelleta esimerkiksi vapaa-ajan kiinteistöjen tai vuokrakiinteistöjen luovutuksiin¹³³.

Vastikkeellisena tehtävä sukupolvenvaihdos eroaa normaalista yrityskaupasta siinä, että sukupolvenvaihdoksessa voidaan hyödyntää verohuojennuksia ja yritys on mahdollista hinnoitella alle käyvän arvon. Näiden huojennusten hyödyntäminen määrittelee valittavaksi toimintamalliksi omistuskaupan eli osakkeiden tai osuuksien luovuttamisen, sillä liiketoimintakauppaan ne eivät sovellu.¹³⁴

¹³² Juusela-Tuominen 2014, s. 72.

¹³³ Juusela-Tuominen 2014, s. 73.

¹³⁴ Juusela-Tuominen 2014, s. 71.

4.2.2 Huojennuksen saamisen edellytykset

Tarkastellaan TVL:n sukupolvenvaihdoshuojennussääntelyn merkitystä nimenomaan osakeyhtiön ollessa luovutuksen kohteena. Omaisuuden luovuttajalla on mahdollisuus saavuttaa täysi verovapaus, mikäli kaikki vaaditut edellytykset täyttyvät. Käydään läpi nämä TVL 48.1 §:n 3 kohdan edellytykset kohta kohdalta sen mukaan, miten ne kohdistuvat osakeyhtiön luovutukseen.

Ensimmäisenä vaatimuksena on vähintään *kymmenen prosentin omistusoosuus* yhtiön varallisuudesta ja luovutuksen kohteena ovat nämä kyseiset osakkeet. Olennainen seikka on nimenomaan omistusoikeus, sillä osakkeiden tuottamalla äänimäärillä ei ole merkitystä huojennusta arvioitaessa. Verotuskäytännössä kymmenen prosentin minimiedellytys on tulkittu luovutuskohtaisena eli jokaisen yksittäisen luovutuksen on oltava vähintään kymmenen prosenttia.¹³⁵ Luovutuksen kohteena olevan yhtiön toimialaa ei TVL:ssa ole säännelty. Näin ollen huojennussäännöstä voidaan soveltaa kaikkien tulolähteiden osakkeisiin. Toisin sanoen huojennus kattaa elinkeinotoimintaa harjoittavien yhtiöiden lisäksi myös kiinteistöyhtiöt, passiivista holdingtoimintaa harjoittavat yhtiöt ja asunto-osakeyhtiöt. Lisäksi huojennus soveltuu pörssiyhtiöiden osakkeisiin, joskin luovutettavien osakkeiden osalta noudatetaan samaista kymmenen prosentin minimiedellytystä omistusoikeuden suhteen.

TVL:n sukupolvenvaihdoshuojennus kohdistuu eduiltaan pelkästään luovuttajaan. Siitä huolimatta toisena, tärkeänä edellytyksenä huojennuksen saamiselle ovat *luovutuksensaajat*. Luovutuksensaajana tulee lainkohdan mukaan olla luovuttajan lapsi¹³⁶ tai hänen rintaperillisensä, luovuttajan sisko, veli tai sisar-/velipuoli. TVL 8.2 §:n perusteella luovuttajan lapseksi tulkitaan myös puolison lapsi, verovelvollisen ja puolison ottolapsi sekä kasvattilapsi. Rintaperilliselle ei ole erillistä määritelmää TVL:ssa. PerVL:n mukaan rintäperilliseksi tulkitaan oman lapsen lisäksi ottolapsi. Ottolapsi perii PerVL:n säännösten mukaisesti hänet adoptioineet ottovanhempansa, mutta lapseksi ottaminen katkaisee hänen biologisten vanhempiensa ja sukulaistensa välisen oikeudellisen suhteen. Tämän seurauksena ottolapsi ei peri biologisia vanhempiaan. Kasvattilapsen osalta laintulkinta on sangen tulkinnanvarainen.

¹³⁵ Juusela-Tuominen 2014, s. 81; Leppiniemi 2013, s. 178-179.

¹³⁶ Joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa

TVL 8.2 §:n perusteella huojennuksen tulisi soveltua myös kasvattilapsiin, mutta niin oikeuskirjallisuudessa¹³⁷ kuin oikeuskäytännössäkin on asiasta varsin erilaisia tulkintoja.¹³⁸

Verohallinnon ohjeessa¹³⁹ on tulkittu TVL 48.1. §:n 3 kohdan sanamuotoa ”yhdessä puolisona kanssa”. Verotuskäytännössä tämän katsotaan tarkoittavan tilannetta, jossa luovutus tehdään joko laissa mainitulle sukulaiselle ja tämän puolisolle yhteisesti yhteisomistukseen tai molemmille puolisoille erikseen. Huomioitavaa on, että yhteisomistukseen luovutettavan omaisuuden minimiedellytys on edellä mainittu kymmenen prosenttia, kun taas tilanteessa, jossa osakkeet luovutetaan molemmille erikseen, on kummankin saannon ylitettävä kymmenen prosentin minimiedellytys. Lisäedellytyksenä erillisluovutukseen on, että osakkeet luovutetaan molemmille samassa yhteydessä¹⁴⁰ ja samoin ehdoin.

Verohallinnon ohje täydentää myös TVL:n säädöstä *luovutettavien osakkeiden omistusaajan* osalta. Luovutettavien osakkeiden tulee olla yhteensä yli kymmenen vuotta verovelvollisen tai hänen ja hänelle vastikkeettomasti osakkeet luovuttaneen henkilön¹⁴¹ omistuksessa, jotta huojennusta voidaan hyödyntää. Osakeyhtiön osalta perustajaosakkaan osakeomistuksen katsotaan alkavan perustamissopimuksen allekirjoituksella, jolloin osakkeiden merkintä tapahtuu. Ostetut osakkeet sen sijaan on omistettu sitovan kauppakirjan allekirjoitushetkestä saakka. Uusmerkinnän ja rahastoannin tuottamien osakkeiden omistusaika lasketaan alkuperäisten osakkeiden hankkimishetkestä. Jos osakkeenomistajan omistusosuus yrityksestä kasvaa aiempaan nähden, uusien osakkeiden hankinta-aika määräytyy vanhojen osakkeiden sijaan uuden toteutuman mukaiseksi. EVL:ssa mainittujen yritysjärjestelyjen seurauksena syntyneiden osakkeiden hankinta-ajaksi katsotaan samoin alkuperäisten osakkeiden hankinta-aika¹⁴². PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennukseen ei edellytetä TVL:n mukaista kymmenen vuoden omistusaikaa.

¹³⁷ Esimerkiksi Niskakangas ja Verohallinnon ohje eivät rinnasta kasvattilasta lapseen, kun taas Rabinä sekä Immonen & Lindgren tulkitsevat TVL 8.2 §:n siten, että lapsena pidetään myös kasvattilasta.

¹³⁸ Juusela-Tuominen 2014, s. 82-85.

¹³⁹ Verohallinto 2013c, s. 9.

¹⁴⁰ Ainakin saman päivänä

¹⁴¹ Lahjan- tai perinnönantaja

¹⁴² Juusela-Tuominen 2014, s. 90.

4.2.3 Huojennuksen menettäminen

Huojennuksen ”menettämisestä” säädetään TVL 48 § 5 momentissa. Huojennus menetetään, kun ostaja luovuttaa samaa omaisuutta edelleen ennen kuin viisi vuotta on kulunut hänen saannostaan. Luovutusvoittoa laskettaessa hänen hankintamenoistaan tai luovutushinnasta vähennetään alkuperäisessä saannossa verottamatta jätetty luovutusvoitto. Huomioitavaa on se, että jatkoluovutustilanteessa huojennuksen menettäminen ei kohdistu alkuperäiseen luovuttajaan vaan jatkoluovutuksen tekevään luovutuksensaajaan. Näin ollen jatkoluovutus sanktioituu virheen tekijälle eikä alkuperäiselle luovuttajalle.¹⁴³ Viiden vuoden määräajan laskemisen pääsääntönä pidetään aikaa ostokauppakirjan tekemisestä myyntikauppakirjan tekemiseen¹⁴⁴.

Omaisuuksien jatkoluovutuksen veroseuraamus

”Isä on myynyt pojalleen yli kymmenen vuotta omistamansa osakkeet. Poika myy osakkeet edelleen kolmen vuoden kuluttua saannosta. Luovutusvoitot lasketaan alla olevilla osto- ja myyntihinnoilla seuraavasti:

	ISÄ	POIKA
Ostohinta	75.000 €	250.000 €
Luovutushinta	250.000 €	450.000 €

”Isän luovutusvoittoa laskettaessa vähennetään hankintamenoa 40 prosenttia luovutushinnasta (250.000 €), koska isä on omistanut osakkeet yli kymmenen vuotta ja näin määräytyvä hankintameno-olettama (100.000 €) on korkeampi kuin alkuperäinen hankintahinta (75.000 €). Näin luovutusvoitoksi saadaan 150.000 €. Isän luovutusvoitto on TVL 48.1 §:n 3 kohdan nojalla verovapaa.

Pojan luovutusvoittoa laskettaessa TVL 48.5 §:n säännöstä, koska osakkeiden ostosta on kulunut alle viisi vuotta. Pojan hankintamenoa 250.000 € vähennetään siten 150.000 € eli määrä, jota ei pidetty hänen isänsä veronalaisena tulona. Pojan veronalaisen luovutusvoiton määräksi saadaan siten 350.000 €.”¹⁴⁵

Luovutushinta	450.000 €
./. Hankintameno (250.000-150.000)	100.000 €
Luovutusvoitto	<hr/> = 350.000 €

¹⁴³ Juusela-Tuominen 2014, s. 92.

¹⁴⁴ Verohallinto 2013c, s. 21-22.

¹⁴⁵ Verohallinto 2013c, s. 11-12.

Verohallinnon ohjeen¹⁴⁶ mukaan jatkoluovutukseksi tulkitaan myös luovutus omalle osakeyhtiölle ja yhtiön purkaminen. Omaisuuden lahjoittamisesta ei sen sijaan seuraa huojennusedun menetystä. Jatkoluovutukseksi ei katsota myöskään tilannetta, jossa luovutuksensaajan omistusosuus laskee alle kymmenen prosentin ilman, että hän luovuttaa omia osakkeitaan.¹⁴⁷

Mitä TVL:n sanktiosääntelyllä ja huojennusedun menettämällä tavoitellaan? Kenties perimmäisenä tarkoituksena on ollut yritystoiminnan jatkaminen saman suvun piirissä. Juusela ja Tuominen kuvaavat sääntelyä varsin erikoislaatuiseksi ja ankaraksi silloin, kun sillä estetään veronhuojennuksen väärinkäytöksiä. Mahdollista on muodostua tilanne, jossa luovutuksensaaja ei tiennyt sitovansa itseään määrääjäksi ostamaansa omaisuuteen. Sanktiosäännös voi muodostua kohtuuttomaksi juuri silloin, kun saaja ei ymmärrä rooliaan transaktiossa. Viiden vuoden sitoutuminen voi olla pitkä aika silloin, kun esimerkiksi luovutuksensaajan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia ja hän on sen pakotettu jatkoluovutukseen. Kohtuuttomuus korostuu entisestään, jos luovutuksensaaja on pakotettu luopumaan omaisuudestaan tappiolla.¹⁴⁸

Sanktioille on kuitenkin olemassa tapauskohtainen huojennusmahdollisuus. Verohallinto voi myöntää vapautuksen veron maksamista joko osittain tai kokonaan silloin, kun veron perintä ja perusta on erityisen kohtuutonta. Huomioitavaa on se, että tällaisen vapautuksen voi saada ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa. Tästä annetaan kokonaisarvioinnin perusteella kirjallinen päätös verovelvolliselle kuuden kuukauden käsittelyajan puitteissa.¹⁴⁹ Todennäköisyyttä hakemuksen muutosvaikutukseen on vaikea arvioida.

4.3 Sukupolvenvaihdoshuojennusten yhteiskäyttö

Vastikkeellisessa sukupolvenvaihdoksessa on mahdollista hyödyntää sekä PerVL:n että TVL:n huojennuspykäliä. Seuraavassa esimerkkilistauksessa on viisi kriteeriä, joiden kaikkien toteutuessa on mahdollista hyödyntää molempia huojennusetuja:

¹⁴⁶ Verohallinto 2013, s. 11-12.

¹⁴⁷ Juusela-Tuominen 2014, s. 91.

¹⁴⁸ Juusela-Tuominen 2014, s. 96.

¹⁴⁹ Verohallinto 2016.

1. Luovutuksensaajana on lähiomainen
2. Luovutuksen kohteena oleva yhtiö harjoittaa elinkeinotoimintaa
3. Luovutuksensaaja jatkaa elinkeinotoimintaa
4. Yhtiön osakkeet on omistettu yli kymmenen vuotta
5. Luovutus koskee yli kymmenenä prosenttia yhtiön osakkeista

Tarkastellaan näitä elementtejä kuin eräänlaisena yhteenvedona koko tästä sukupolvenvaihdoshuojennusluvusta. Luovutuksensaajan tulee siis olla luovuttajan lähiomainen. Tässä tutkimuksessa pitäydytään rintaperillisasemaan.

Luovutuksen kohteena oleva yhtiö on elinkeinotoimintaa harjoittava yhtiö. Eli toisin sanoen se harjoittaa liiketoimintaa, jota verotetaan EVL:n mukaan.

Yhtiön osakkeiden omistajan yhteismäärän tulee olla yli kymmenen vuotta. Osakkeiden omistusajaksi lasketaan omistajan omistusaika ja aika, jonka osakkeet hänelle vastikkeettomasti luovuttanut henkilö omisti ne.

Omistusosuuden osalta luovutettavien osakkeiden tulee ylittää 10 prosentin osakeyhtiön omistamiseen oikeuttavista osakkeista.

Luovutuksensaajan tulee noudattaa myös omaisuuden jatkoluovutukseen liittyviä ehtoja. Niiden johdosta hänen tulee pitäytyä jatkoluovutuksesta viiden vuoden ajan. Kaikkien näiden toteutuessa on mahdollista saada maksimihyöty verotuksellisesti sekä luopujalle että luovutuksensaajalle.

5 ENNAKKORATKAISUN HAKEMINEN

Sukupolvenvaihdostilanteissa on sangen sekavasta sääntelystä johtuen usein epävarmuutta järjestelyjen veroseuraamuksista. Laintulkinta voi vaihdella näkökulmasta riippuen huomattavasti. Varmistuaikseen, ettei ikäviä yllätyksiä verotuksellisesti pääse tapahtumaan, on verovelvollisella käytettävissään hyvä apukeino, ennakkoratkaisu. Tällä tavoin verovelvollinen voi varmistua tietynlaisen verokohtelun toteutumista ja kykenee varautumaan tuleviin veroseuraamuksiin.

Aiemmin käytössä oli ennakkoratkaisun lisäksi myös ennakkotieto, mutta sääntelyn selkeydeksi tämä jaottelu on poistettu vuonna 2013. Olennaisempina seikkana ennakkolisten, sitovien kannanottojen muutoksenhaku yhtenäistyi, kun kaikkiin ennakkoratkaisuihin voi uudistusten myötä hakea muutosta.¹⁵⁰

5.1 Ennakkoratkaisuvaihtoehdot

Verotuksen ennakkoratkaisuiden hakemisesta säädellään VML:ssa, verohallinnosta annetussa laissa sekä PerVL:ssa. VML mahdollistaa kaksi ennakkoratkaisuvaihtoa; Keskusverolautakunnan ja Verohallinnon. Sääntely jakautuu siten, että Verohallinnon ennakkoratkaisun hakumenettelystä sekä muutoksenhausta säädetään VML:ssa, keskusverolautakunnan ennakkoratkaisun muutoksenhausta taas verohallinnosta annetussa laissa. VML 84 §:n mukaan keskusverolautakunta voi verovelvollisen tai yhtymän hakemuksesta antaa ennakkoratkaisun tuloverotuksesta. Hakemus tulee tehdä veroilmoituksen jättämisaikaan mennessä. Lisäksi verovelvollinen tai yhtymä voi hakea ennakkoratkaisua myös Verohallinnolta. VML 85 §:n 2 momentin mukaan tällainen ennakkoratkaisu annetaan määräajaksi ja enintään ennakkoratkaisun antamisvuotta seuraavan verovuoden. Ennakkoratkaisun tulee koskea hakijan omaa verotusta ja sen tulee omata välitön vaikutus hakijalle määrättävään veroon.

Ennakkoratkaisu - esimerkki

”A Oy hakee ennakkoratkaisua siitä, voiko se lunastaa omia osakkeitaan osakkaalta X ilman, että järjestelyyn sovelletaan peiteltyä osinkoa koskevia säännöksiä. A Oy ei ole oikea hakija, koska peitellyn osingon säännösten soveltaminen omien osakkeiden

¹⁵⁰ Engblom ym. 2015, s. 837.

lunastamiseen ei aiheuttaisi tuloveroseuraamuksia yhtiölle. Oikea hakija olisi osakas X, jolle verotusseuraamukset peiteltyyn osingonjaon säännösten soveltamisesta aiheutuisivat.”¹⁵¹

VML 85a § listaa ne tahot, jotka voivat hakea muutosta Verohallinnon antamaan ennakkoratkaisuun. Näitä ovat verovelvollinen, Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö ja 62 §:ssä mainitut muut tahot, kuten kunta. Valitus tulee tehdä siihen hallinto-oikeuteen, johon verovelvollisen kotikunnan katsotaan kuuluvan. Valitusaika on kolmekymmentä päivää päätöksen tiedoksisaannista.

Hakemuksen sisältöön ei ole VML:ssa yleisiä sääntöjä. Hakemus tulee tehdä kirjallisesti joko suomeksi tai ruotsiksi ja se on allekirjoitettava. Verovelvollisen tulee esittää asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Määritelmä on kaiken kaikkiaan laajahko. Verohallinnolla on käytössään saatelomake, johon hakemus liitetään. Siinä tulee esittää yksilöivien tietojen lisäksi kysymys, johon ennakkoratkaisua haetaan. Verovelvollisen tulee myös huomioida, että verotuksen kannalta tarvittavat yksityiskohdat¹⁵² tulevat esiin hakemuksesta. Asiakirjanäyttöä voidaan esittää hakemuksen tueksi. Mitä kattavampi pohjamateriaali verovelvollisen hakemukseen on liitetty, sitä helpommin käsittelevä viranomaisen suoriutuu päätöksenteosta ilman lisäselvityspyyntöjä. Tosiseikkojen kuvaamisen ollessa ydinasiana voidaan myös omia näkemyksiä asian ratkaisemisen suhteen tuoda esiin.¹⁵³ Ennakkoratkaisu on sitova ainoastaan silloin, kun hakemuksessa esitetyt tiedot vastaavat täysin konkreettista tilannetta, eikä virheellisyyksiä eikä laiminlyöntejä niiden suhteen esiinny.

VML 85a §:n 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen voidaan valittaa ainoastaan KHO:n myöntäessä valitusluvan. Sama kolmenkymmenen päivän valitusaika pätee myös tällaisessa valitustilanteessa. Ennakkoratkaisu tulee käsitellä kiireellisenä niin Verohallinnossa, hallinto-oikeudessa kuin KHO:ssakin. Mikäli Verohallinto päättää olla antamatta asiassa ennakkoratkaisua, päätöksestä ei voi valittaa.

Verohallinnosta annetun lain 14 §:ssä puolestaan tarkennetaan sitä, milloin ennakkoratkaisua voidaan hakea. 1 momentin mukanaan ennakkoratkaisu tulee antaa asioissa, joilla on lain soveltamisen kannalta tai verotuksen yhtenäisyyden vuoksi erityisen tärkeää painoarvoa.

¹⁵¹ Verohallinto 2013b, s. 2-3.

¹⁵² Tosiseikasto

¹⁵³ Engblom ym. 2015, s. 837-838.

Lisäksi momentissa on mainittu perusteeksi muu erityisen painava syy. 15 § sääntelee hakemuksen sisällöstä. Verovelvollisen tulee esittää yksilöity verotusta tai liiketoimea koskeva kysymys saadakseen asiansa käsiteltyä, sillä ennakkoratkaisua ei anneta yleisluonteisiin ja teoreettisiin kysymyksiin.¹⁵⁴ Tämä hakemus ennakkoratkaisun antamisesta tulee tehdä kirjallisesti.

Pieniä eroavaisuuksia Verohallinnon ja Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisuissa voidaan kuitenkin havaita, samoin kuin muutoksenhaussakin. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu nimenomaan soveltuu tapauksiin, joissa on tärkeää saada asia ratkaistuksi lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai verotuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi. Tätä kutsutaan termillä ennakkopäätösperuste. Intressiperusteisiksi kutsutaan tapauksia, joissa toteutuvat muut, erityisen painavat syyt. Keskusverolautakunta ei pääsääntöisesti anna ennakkoratkaisuja arvokysymyksistä eikä peiteltyä osinkoa koskevista asioista. Verohallinto taas ennakkoratkaisee myös näitä aihealueita, joiden osuus hakemuksista on suurin.¹⁵⁵

Ennakkoratkaisu on lainvoimainen vasta silloin, kun siihen ei voida enää hakea muutosta. Tämä ennakkoratkaisu sitoo verottajaa eli sitä tulee noudattaa sitovana siinä verotuksessa, jota varten ratkaisu on haettu. Verohallinnon osalta tämä tarkoittaa kuitenkin VML 85 §:n 2 momentin mukaisesti verovuotta ja enintään seuraavana kalenterivuonna päättyvää verotusta. Lyhyet muutoksenhakuajat perustuvat ennakkoratkaisujärjestelmän nopeusvaatimukseen. Huomioitavaa on, että verovelvollisen lisäksi muutosta voivat hakea myös veronsaajat. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisuun haetaan muutosta valittamalla siitä suoraan KHO:een¹⁵⁶, kun Verohallinnon ennakkoratkaisusta valitetaan hallinto-oikeuteen, jonka ratkaisuun voidaan vielä hakea muutosta¹⁵⁷ KHO:sta.

Verohallinnon ja Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisupäätökset ovat maksullisia. Maksullisuudesta säännellään eräiden ennakkoratkaisujen maksuperusteista annetussa laissa (1209/2006). Sen 5 § on siirtosäännös, jonka mukaan Verohallinnon kiinteistä päätös- ja käsittelymaksuista säädetään erikseen Valtiovarainministeriön asetuksella¹⁵⁸.

¹⁵⁴ Verohallinto 2013b, s. 7.

¹⁵⁵ Engblom ym. 2015, s. 837.

¹⁵⁶ Ei tarvitse erillistä valituslupaa

¹⁵⁷ Tämä edellyttää valituslupaa

¹⁵⁸ Valtiovarainministeriön asetuksessa Verohallinnon suoritusten maksullisuudesta (1042/2012) on liitteenä maksutaulukko, jonka perusteella Verohallinto palvelunsa hinnoittelee. Hinnasto on voimassa 2013-2015, mutta uudempaa sääntelyä asiasta ei ole saatavilla.

Ennakkoratkaisujen maksuperusteista annetun lain 6 §:n mukaan maksuihin voidaan myös hakea huojennusta¹⁵⁹ silloin, kun verovellisen maksukyky on heikko tai kun ratkaistavana olevan asian merkitys on verotuksellisesti yhtenäistävä. Tarkastellaan Verohallinnon ”hinnastoa” siltä osin kuin se on tutkimuksen näkökulmasta tarpeen eli niissä tilanteissa, joissa ratkaisun hakijana on luonnollinen henkilö tai osakeyhtiö. Verohallinnon ennakkoratkaisu on perushinnaltaan 350 euroa, silloin kun ratkaistavana ei ole arvonlisäverotus, maatalouden tuloverotus tai elinkeinotulon verotus. Silloin, kun kyseessä ovat edellä mainitut aihealueet tai päätöksen hakijana on osakeyhtiö, on ennakkoratkaisun sisältävän päätöksen hinta 1.040 euroa. Mikäli päätös vielä vaatii laajaa selvitystyötä¹⁶⁰, on hinta hakijalle 2.080 euroa. Sadan euron käsittelymaksu on puolestaan seurauksena, kun Verohallinto päättää olla antamatta asiassa ratkaisua, jättää hakemuksen tutkimatta tai jättää asian sillensä tai jos asiakas peruuttaa hakemuksensa.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu on hieman Verohallinnon vastaavaa hinnakkaampi. Luonnollisen henkilön hakiessa ratkaisua perushintana on 810 euroa¹⁶¹. Silloin, kun päätös käsittää jonkin aiemmin mainituista vaativammista aihealueista tai jos hakijana on osakeyhtiö, on hinta 2.080 euroa. Laajan selvitystyön tapauksissa toimii hintana 3.470 euroa. Keskusverolautakunnalla on samansisältöinen 100 euron käsittelymaksu kuin Verohallinnolla.

Vaikka hinnoittelu ensi näkemältä vaikuttaa korkealta, täytyy kuitenkin muistaa että yleensä ratkaistavana olevissa asioissa puhutaan usein kymmenien tai satojen tuhansien veroseuraamuksista. Tämän pohjalta pääteltynä ennakkoratkaisun hakemiskustannukset ovat pieni kustannus saatavaan hyötyyn nähden.

5.2 PerVL:n ennakkoratkaisu

Ennakkoratkaisusta säätävä normi lisättiin alun perin PerVL:iin helpottamaan yritysvarallisuuden sukupolvenvaihdoksia. Tavoitteena oli lisätä viranomaisratkaisujen ennustettavuutta, parantaa verovelvollisen oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta lahjaverotuksessa. Ennakkoratkaisu voi koskea perintöverotuksen lisäksi vaikka sitä, sovelletaanko aiottuun

¹⁵⁹ Tai siitä voi vapautua kokonaan

¹⁶⁰ Yli 30 tuntia asiantuntijatyötä

¹⁶¹ Ei maatalouden tuloverotus-, elinkeinoverotus- eikä alv-asioissa

luovutustoimeen lahjaverotusta. Muiden verolajien osalta ratkaisua tulee hakea erikseen. Lahjaa koskeva ennakkoratkaisupyyntö voidaan tehdä aina, kun aiotaan luovuttaa varallisuutta. Olennaista on, että ratkaisupyyntö tehdään ennen kuin luovutustoimi tapahtuu. Perintöveroa koskeva ennakkoratkaisu on mahdollista saada perinnönjättäjän kuoleman jälkeisistä toimista ja niiden perintöverovaikutuksista.¹⁶²

PerVL:n 39 § sääntelee ennakkoratkaisun hakemisesta perintö- ja lahjaverotuksessa. PerVL 39a §:n mukaan Verohallinto voi¹⁶³ antaa perintö- ja lahjaveroa koskevan ennakkoratkaisun joko luovuttajan tai luovutuksensaajan kirjallisesta hakemuksesta. Veroviranomainen ei ota viran puolesta kantaa huojennussäännösten soveltuvuuteen vaan se tulee tehdä ennakkoratkaisulla. Perintöveroa koskevan ennakkoratkaisupyynnön voi tehdä¹⁶⁴ myös kuolinpesän osakas, erityisjälkisäädöksen saaja ja eloonjäänyt puoliso, vaikkei tämä ole edes kuolinpesän osakas. Erityisjälkisäädös on yleisimmin testamentti. Luovutuksen kohteena oleva yritys ei voi hakea ennakkoratkaisua.

PerVL 39b §:n mukaista lainvoiman saanutta ennakkoratkaisua on verovelvollisen pyynnöstä noudatettava sisältönsä mukaisesti. Ja nimenomaan vain, jos verovelvollinen sitä vaatii. Toki täytyy myös huomioida, ettei ennakkoratkaisu sido veroviranomaista, mikäli järjestely toteutetaan vastoin hakemuksessa kuvattua tapaa. Samaan pykälään sisältyy myös edellisessä kohdassa esitelty käsittelyn kiireellisyysvaatimus. Ennakkoratkaisun saaminen kestää tavallisesti neljästä kuuteen viikkoa¹⁶⁵.

Lahjaverotuksen ja perintöverotuksen ennakkoratkaisut eroavat toisistaan siinä, että lahjaverotuksen ennakkoratkaisu voidaan hakea ainoastaan ennen lahjoituksen suorittamista, mutta ennakkoratkaisua perintöverotuksesta voi hakea vasta perinnönjättäjän kuoleman jälkeen. Verohallinnon ennakkoratkaisu annetaan yleensä määräajaksi. Tämän määräajan osalta korostuu tapauskohtaisuus. Listaamattoman yhtiön osakkeiden ollessa ennakkoratkaisun kohteena määräaika saattaa olla vain puolesta vuodesta vuoteen.¹⁶⁶

Perintö- ja lahjaverotuksen ennakkoratkaisut ovat myös maksullisia perustuen edellisessä

¹⁶² Puronen 2011, s. 491.

¹⁶³ Verohallinto voi myös jättää ennakkoratkaisun antamatta eli velvollisuutta sen antamiseen ei ole. Käytännössä tällainen toiminta on erittäin harvinaista. Tapauksissa, joissa kyse on selkeästi veron kiertämisestä tai välttämisestä, voi tällainen tulla kyseeseen.

¹⁶⁴ Perinnönjättäjän kuoleman jälkeen

¹⁶⁵ Puronen 2011, s. 499.

¹⁶⁶ Juusela-Tuominen 2014, s. 238-240.

osiossa mainittuun sääntelyyn. Lähtökohtaisesti Verohallinnon päätösten maksuperusteet on suhteutettu valtiolle käsittelystä aiheutuviin kuluihin eli hinnoittelussa käytetään omakustannusarvoa. Päätösmaksu perintö- ja lahjaverotusta koskevissa kysymyksissä on 350 euroa.

Kaikkiin ennakkoratkaisupyyntöihin liittyy läheisesti tarkkuusvaatimus. Testimielessä ennakkoratkaisua ei myöskään tule hakea. Ennakkoratkaisun tulee sisältää kolme pääteemaa; varallisuuserien ja vähennysten arvostamisen, veroluokan ja maksuunpantavan veron määrän.

Purosen mielestä ennakkoratkaisun hakemiseen liittyy aina jonkinlainen verotusvaikutus, vaikkei suunniteltua toimenpidettä toteutettaisikaan hakemuksessa ilmenevällä tavalla. Jossain määrin voidaan miettiä, aiheuttaako ennakkoratkaisupyyntö myös negatiivisia veroseuraamuksia esimerkiksi osoittamalla verottajalle jonkin uuden verotuskohteen.¹⁶⁷

¹⁶⁷ Puronen 2011, s. 492-499.

6 KÄYTETTÄVÄN TOIMINTAMALLIN VALINTA

Tässä luvussa tehdään esimerkkilaskelmia kuvitteellisen osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen veroseuraamuksista. Osa case-yrityksen ja osallistumistahojen tiedoista on fiktiivisiä, mutta osittain käytetään myös todenperäisiä tietoja.

6.1 Kuvitteellisen Case-yrityksen määrittely

Määritellään seuraavaksi case-yritys, jonka sukupolvenvaihdosta tullaan esimerkkilaskelmin tutkimaan. Perheessämme oleva osakeyhtiö tarjoaa asiakkailleen asiantuntijapalveluja perunkirjoituksiin, perinnönjakoihin ja muihin omaisuusjärjestelyihin liittyen. Tämän pohjalta määritetään kohdeyhtiöksi omistajavetoinen pienosakeyhtiö, jota verotetaan EVL:n mukaan. Omistajayrittäjällä on sadan prosentin osakkeenomistus, osakkeita yhteensä 100 kappaletta¹⁶⁸ ja yritys on ollut toiminnassa alle/yli kymmenen¹⁶⁹ vuotta. Yritysvarallisuuteen ei kuulu kiinteistöjä eikä arvopapereita. Käytetään tutkimuksessa kohdeyhtiön kuvitteellista tasetta. Skenaariossa on huomioitava lähisukulaisrelaatio eli liiketoiminnan jatkaja on luovuttajan poika.

6.1.1 Case Oy

Luodaan kuvitteelliselle osakeyhtiölle, *Case Oy:lle* tase, jonka pohjalta laskentaa suoritetaan.

Vastaavaa

Pysyvät vastaavat

Aineelliset hyödykkeet

Koneet ja kalusto	20 000,00
-------------------	-----------

<i>Pysyvät vastaavat yhteensä</i>	<i>20 000,00</i>
-----------------------------------	------------------

Vaihtuvat vastaavat

Saamiset

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset	40 000,00
----------------	-----------

<i>Saamiset lyhytaik. Yhteensä</i>	<i>40 000,00</i>
------------------------------------	------------------

¹⁶⁸ Merkintähinta 50 € / kpl

¹⁶⁹ Tarkastellaan molempia omistusaikoja, koska kymmenen vuoden omistusaika on lähellä.

Rahat ja pankkisaamiset	60 000,00
<i>Vaihtuvat vastaavat yhteensä</i>	<i>100 000,00</i>
Vastaavaa	120 000,00
Vastattavaa	
Oma pääoma	
Osakepääoma	5 000,00
Edellisten tilikausien voitto	60 000,00
Tilikauden voitto	40 000,00
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>105 000,00</i>
Vieras pääoma	
Lyhytaikainen	
Ostovelat	10 000,00
Siirtovelat	5 000,00
<i>Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä</i>	<i>15 000,00</i>
<i>Vieras pääoma yhteensä</i>	<i>15 000,00</i>
Vastattavaa	120 000,00

6.1.2 Yrityksen käypä arvo

Yrityksen arvon määrittäminen ja yritysvarallisuuden arvostaminen todelliseen markkina-arvoon on lähtökohtana sukupolvenvaihdokselle. Sukupolvenvaihdoksen kannalta veroteknisesti tärkeää on, että arvostamisessa noudatetaan vallitsevaa sääntelyä. Näin voidaan välttyä lahjaveroseuraamuksilta. Lasketaan ensin osakeyhtiön osakkeelle käypä arvo.

Pienosakeyhtiön käyvän arvon määrittäminen on aina tapauskohtaista ja usein myös hankalaa. Koska tutkimuksen päätarkoitus ei ole syventyä yrityksen arvon määrittämiseen, käytetään tutkimuksen laskentaosiossa yrityksen käyvän arvon laskentaan edellisen tilinpäätöksen¹⁷⁰ taseen perusteella määriteltyä substanssiarvoa. Tutkimuksen tavoitteena on esittää erilaisten omistajanvaihdostapojen veroseuraamukset ja löytää niistä sopivin toimintatapa sukupolvenvaihdokselle.

¹⁷⁰ 31.12.2014

Verohallinnon ohjeen¹⁷¹ mukaan yrityksen käyvän arvon laskennassa periaatteellisenä lähtökohdiana on vertailuluovutusarvo, joka voi olla esimerkiksi normaaliin kauppaan, osakeantiin tai yritysjärjestelyihin perustuva. Tällaisia ei ole tapauksessa käytettävissä, joten käytetään yrityksen arvon määrittelyyn substanssiarvolaskentaa. Kukkonen ja Walden pitävät käypänä arvona käytännössä vähintään yhtiön taseen mukaan laskettua substanssiarvoa¹⁷². Juuri päivitetty Verohallinnon ohje¹⁷³ on samoilla linjoilla, sillä substanssiarvon perusteella laskettua arvoa pidetään minimiarvona. Ohjeen mukaan laskettava substanssiarvo saadaan verovelvollisuuden syntyhetken laskenta-arvoista. Yrityksen varoista vähennetään velat edellisen päättyneen tilikauden tasearvojen perusteella. Osakkeen käypä arvo puolestaan saadaan jakamalla yrityksen käypä arvo ulkona olevien osakkeiden määrällä.

Substanssiarvo – Case Oy

$$105.000 \text{ euroa} - 15.000 \text{ euroa} = 90.000 \text{ euroa}$$

Osakkeen arvo – Case Oy

$$90.000 \text{ euroa} / 100 \text{ kpl} = 900 \text{ euroa} / \text{kpl}$$

Huomioitavaa on, että substanssiarvo antaa perin varovaisen arvion yrityksen arvosta. Arvon määrittämisessä tulee aina huomioida tapauskohtaisuus eli kohdeyhtiön toiminta ja yleistilanne. Myös yrityksen toimialalla voi olla merkitystä arvoa laskettaessa. Usein parhaaseen lopputulokseen päästään käyttämällä useamman arvostustavan, kuten substanssi- ja tuottoarvomenetelmän, yhdistelmää. Merkitystä on myös yrittäjän laskennallisten palkkakustannusten huomioimisessa, sillä tilikauden tuloksesta vähennetään yrittäjän työpanoksen määrä suhteutettuna vastaavaan vieraan työvoiman määrään. Sukupolvenvaihdoksessa omistajayrittäjän ammattitaidon siirtyminen pois yrityksestä tulee sekin arvostamisessa huomioida.¹⁷⁴

¹⁷¹ Verohallinto 2015a, s. 31.

¹⁷² Kukkonen-Walden 2014, s. 240.

¹⁷³ Verohallinto 2015a, s. 31-37.

¹⁷⁴ Kukkonen-Walden 2014, s. 240-245.

6.1.3 Yrityksen sukupolvenvaihdosarvon laskeminen

PerVL 55 §:n 2 momentissa on säännelty osakeyhtiön yritysvarallisuuden arvostamisesta. Kuten jo aiemmin luvussa 4 on esitetty, tämä ArvL:n mukaan tehtävä yritysvarallisuuden arvostaminen eroaa melkoisesti käyvän arvon laskennasta.

PerVL 55.2 § - ”...osakeyhtiön yritysvarallisuus arvostetaan määrään, joka vastaa 40 prosenttia mainitun lain 4 ja 5 §:n mukaisten perusteiden mukaan lasketusta määrästä.”

ArvL 2 §:n mukaan osakeyhtiön osakkeen matemaattinen arvo lasketaan edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaisen nettovarallisuuden perusteella. Nettovarallisuus saadaan vähentämällä yhtiön varoista sen velat. ArvL 5 § puolestaan määrittää PerVL:n yritysvarallisuuden arvostamissäädöksen. Sen 2 momentin mukaan vertailuarvoa laskettaessa vähennetään tilikaudelta jaettavaksi päätetty osinko eikä vertailuarvo saa olla yli 50 prosenttia¹⁷⁵ edellisen kauden vertailuarvoa korkeampi.

Case Oy:n varallisuus on kokonaisuudessaan EVL-omaisuutta, joten taseen purkamiselle ei ole tarvetta. Käytetään nettovarallisuuden ja spv-arvon laskennassa edellisen tilikauden tasearvoja.

Nettovarallisuus: Varat – Velat eli 105.000 euroa – 15.000 euroa = 90.000 euroa

Osakkeen matemaattinen arvo: 90.000 euroa / 100 kpl = 900 euroa / kpl

Yrityksen SPV-arvo: 90.000 euroa x 40 % = 36.000 euroa

Osakkeen SPV-arvo: 900 euroa x 40 % = 360 euroa

Vaikka yrityksen arvostaminen tapahtuu tutkimuksessa varsin pelkistetyksi, voidaan siitä huolimatta iso eroavaisuus käyvän arvon ja spv-arvon välillä.

¹⁷⁵ ns. leikkurisääntö, joka mahdollistaa tarkkojen laskelmien tekemisen tulevaisuudessa tapahtuvien sukupolvenvaihdosten enimmäisverokustannuksista.

6.2 Vaihtoehtoisten toimintamallien vertailu

Tutkimuksen teoriaosassa on esitelty useita vaihtoehtoja yrityksen sukupolvenvaihdoksen järjestelyihin. Tässä luvussa esitetään toimintamallien laskennallisia veroseuraamuksia.

6.2.1 Liiketoimintakauppa

Liiketoimintakaupan osalta voidaan suoralta kädeltä todeta, ettei se ole optimaalinen vaihtoehto sukupolvenvaihdoksessa. Syynä tähän on se, ettei siihen voida soveltaa TVL:n eikä PerVL:n huojennussäännöksiä. Liiketoimintakaupan osalta kauppa toteutuu yritysten välisenä, jolloin kumpikaan kaupan osapuolista ei sovellu huojennukseen.

Liiketoimintakauppa voi johtaa myös kahdenkertaiseen verotukseen. Ensin maksettavaksi tulee yhtiövero, jonka jälkeen omistaja maksaa vielä lisää veroa saadakseen yhtiön nettovoiton omaan käyttöönsä.¹⁷⁶ Lisääntyvän verorasituksen voi paremmin välttää muita vaihtoehtoja käyttämällä.

Näiden perusteiden myötä liiketoimintakaupalle ei case-tapauksessa löydy rationaalista toteuttamisperustetta.

6.2.2 Osakekauppa täyteen hintaan

Eräs sukupolvenvaihdoksen vaihtoehto on myydä yritys täyteen 100 % käypään arvoon. Tätä tavoitellaan kenties vieraalle ostajalle tapahtuvassa osakekaupassa. Case Oy:n osalta käyvän arvon kauppa merkitsee 90.000 euron kauppahintaa, johon ei huojennuksia sovelleta. Tällöin luovuttajan veroseuraamus olisi

Vaihtoehto A: $90.000 \text{ €} - 5.000 \text{ € merkintähinta} - 500 \text{ € muut kulut} = 84.500 \text{ €}$
(josta pot-vero $30.000 \times 30 \% + 54.500 \times 34 \% = 27.530 \text{ €}$)

Vaihtoehto B: $90.000 \text{ €} - 20 \% \text{ (alle 10 v.) HMO}^{177} = 72.000 \text{ €}$
(josta pot-vero $30.000 \times 30 \% + 42.000 \times 34 \% = 23.280 \text{ €}$)

¹⁷⁶ Ossa 2014, s. 274.

¹⁷⁷ Hankintameno-olettama

Vaihtoehto C: 90.000 € - 40 % (yli 10 v.) HMO = 54.000 €
 (josta pot-vero 30.000 x 30 % + 24.000 x 34 %) = **17.160 €**

Lisäksi ostajalle määräytyvä varainsiirtovero 1,6 prosenttia kauppasummasta eli yhteensä 1440 euroa. Kokonaisrahoituksen tarpeeksi muodostuu näin 91.440 euroa. Vaihtoehdossa A käytetään todellista hankintamenoa kuluineen myyjän vähennyksenä, joka antaa lopputulokseksi suurimman verorasituksen. Veroedullisemmän vaihtoehdon tarjoaa hankintameno-olettaman käyttö, jolloin verorasitus on alle kymmenen vuoden omistusajalla 23.280 euroa ja yli kymmenen vuoden omistusajalla 17.160 euroa. Pääomatuloverotuksen prosentteina on käytetty 2016 vuoden veroprosentteja.

6.2.3 Kauppahinta yli $\frac{3}{4}$

Usein kauppakumppanit ovat jonkinlaisessa intressiyhteydessä toisiinsa, jolloin kauppahinnan alentaminen on molempien etu. $\frac{3}{4}$ ylittävää kauppahintaa käyvästä arvosta käytetään silloin, kun lahjaveron osuus halutaan minimoida¹⁷⁸. Tämän $\frac{3}{4}$ -säännön peruslähtökohtana on luonnollisten henkilöiden välinen vaihdanta, mutta Verohallinnon ohje ja osa oikeuskirjallisuudesta on laajemman tulkinnan kannalla, jossa toisena osapuolena voi toimia myös osakeyhtiö. Isotalon mielestä verohuojennuksia ja muita poikkeamia neutraalissa verotuksessa tulisi päinvastoin tulkita suppeasti.¹⁷⁹ Laaja laintulkinta voi johtaa epävarmuustekijöihin ja sattumanvaraiseen verotukseen.

$\frac{3}{4}$ -sääntöä voidaan soveltaa niin lähiyhteydessä olevien tahojen kuin ulkopuolistenkin välisiin luovutuksiin. Säännöksen soveltaminen ei edellytä mitään erityistä kohteena olevan omaisuuden eikä siis osallistujienkaan suhteen. Olennaista on, että luovutettavan omaisuuden arvo on tarkkaan määritetty. Sukupolvenvaihdostilanteeseen alihintainen luovutus soveltuu silloin, kun lahjoituksen TVL:n verohuojennusta ei voida soveltaa tai jos jatkaja hankkii osakkeet uudelle omistamalleen yhtiölle.¹⁸⁰ Tutkitaan $\frac{3}{4}$ -kauppaa tässä luonnollisten henkilöiden välisenä transaktiona.

¹⁷⁸ Juusela-Tuominen 2014, s. 24.

¹⁷⁹ Isotalo 2013, s. 13.

¹⁸⁰ Juusela-Tuominen 2014, s. 58.

Kauppahinta yli $\frac{3}{4}$ käyvää arvosta

Osakkeiden käypä arvo 90.000 €
 Kauppahinta (76 %) 68.400 €

Vaihtoehto A: 68.400 € - 5.000 € - 500 € = 62.900 €
 (josta pot-vero 30.000 x 30 % + 32.900 x 34 %) = **20.186 €**

Vaihtoehto B: 68.400 € - 20 % HMO (alle 10 v.) = 54.720 €
 (josta pot-vero 30.000 x 30 % + 24.720 x 34 %) = **17.404,80 €**

Vaihtoehto C: 68.400 € - 40 % HMO (yli 10 v.) = 41.040 €
 (josta pot-vero 30.000 x 30 % + 11.040 x 34 %) = **12.753,60 €**

Kauppahinnan ylittäessä 75 prosenttia käyvää arvosta ei ostajalle koidu kaupasta lahjaveroseuraamuksia. Tätä vaihtoehto ei edellytä lähisukulaisrelaatiota. Ostajalle syntyy kaupan seurauksena maksettavaksi varainsiirtoveroa 1,6 prosentin mukaan 1.094,40 euroa. Kokonaiskustannukseksi tulee 69.494,40 euroa. Tässäkin tapauksessa verorasitusjakauma toistaa aiempaa esimerkkiä, jossa todellisen hankintamenon sijaan tulee käyttää hankintameno-olettamaa. Jos yrityksen omistusaika on lähes kymmenen vuotta, voi sillä olla merkittäviä vaikutuksia verotuksellisesti. Luovutuksen aikastrateginen suunnittelu tulee silloin siirtää aikaan, jolloin omistusaika ylittää kymmenen vuotta. $\frac{3}{4}$ -säännön mukaisessa kaupassa lähisukulaisrelaation toteutuessa on myös mahdollista, että kauppa on luovutusverosta vapaa, mikäli muutkin TVL 48.1 §:n 3 kohdan edellytykset täyttyvät. Luovutuksensaajan osalta hankintamenoiksi muodostuu todellinen hankintahinta, jonka alihintaisuus tuloutuu vasta, kun ostaja luovuttaa omaisuutta edelleen veronalaisesti eikä luovutusvoiton määrittämisessä käytetä hankintameno-olettamaa. Myöhemmän luovutuksen ollessa myöskin verovapaa, jää alihinta kokonaan tuloutumatta.¹⁸¹

6.2.4 Täyden huojuksen laskentamalli

Esimerkkitapausten osalta siirrytään vaiheittain kohti huojuussääntelyn alaisia luovutustapoja. Onhan kyseessä lähisukulaissukulaisrelaation omaava sukupolvenvaihdos. Näin ollen sekä luovuttajan että luovutuksensaajan verotuksen edullisuus on keskeisenä motiivina.

¹⁸¹ Juusela-Tuominen 2014, s. 62.

Tutkimuksen aiemmissa osissa on jo käsitelty tilannetta, jossa sekä TVL:n että PerVL:n huojennussääntely toteutuvat. Silloin molemmat, sekä luovuttaja että luovutuksensaaja, saavat käyttöönsä maksimaaliset verotuet.

Täyden huojennuksen laskentamalli Case Oy (1/2-sääntö)

Osakkeiden käypä arvo: 90.000 €
Omistusaika: yli 10-v.
Vastike yli puolet (51 %): 45.900 €
Varainsiirtovero (1,6 %): 734,30 €

Tässä tilanteessa on myös huomioitava huojennuksen edellytykset sekä TVL:sta että PerVL:sta. Luovuttajan osalta toteutuvat TVL 48.1 §:n 3 kohdan osakkeiden kymmenen vuoden omistusaika, osakkeet oikeuttavat sadan prosentin¹⁸² omistusosuuteen yhtiöstä ja saajana on yksin luovuttajan rintaperillinen. Tämän seurauksena luovutus on luovuttajalle verovapaa. Luovutuksensaajan kokonaiskustannus syntyy maksettavasta vastikkeesta, joka on yli puolet osakkeiden käyvästä arvosta, ja varainsiirtoverosta. Kokonaiskustannukseksi tulee 46.634,40 euroa, jolla luovutuksensaaja saa haltuunsa yhtiön kokonaisomistuksen.

PerVL 55.5 §:n mukaan, kun yrityksestä maksettu vastike ylittää puolet käyvästä arvosta, lahjavero jätetään kokonaan maksuun panematta. Luovutuksensaajan tulee myös täyttää muut huojennusedellytykset eli jatkaa aktiivisesti yritystoimintaa vähintään viiden vuoden ajan ja Tämän huojennuksen saaminen ei edellytä erillistä huojennusvaatimusta, mutta verovelvollinen omaa intressin huojennusedellytysten täyttymiseen ja viranomaisilmoituksen tekemiseen. Toiminnan jatkaja on tärkeässä asemassa edellytysten käytännön toteutuksessa, koska hänen toimillaan on epäonnistuessaan varsin kalliit veroseuraamukset. Kuten jo aiemmin tutkimuksessa on esitetty vastuun siirryttyä jatkajalle, voi hän vaikeuttaa ainoastaan omaa asemaansa. Luovuttajaan näillä toimilla ei ole verojuridista seurausta.

¹⁸² Yli 10 prosentin omistusoikeus yritykseen

6.2.5 Lahja

Jos sukupolvenvaihdos Case Oy:ssä päätetään toteuttaa pelkästään lahjoittamalla yrityksen osakekanta, on siitä lahjaveroseuraamuksia. Lahjoitettaessa sata prosenttia eli yrityksen koko osakekanta, käytetään yrityksen arvon määrittelyssä ns. vertailuarvoa. Tässä esimerkissä vertailuarvo ja käypä arvo ovat vastaavat. Sukupolvenvaihdosarvoksi saadaan PerVL 55.2 §:n mukaisesti 40 prosenttia ArvL:n kriteerein lasketusta arvosta eli 36.000 euroa. Maksuunpanematta jätettävän veron osan laskemiseksi vähennetään perintöosuudesta tai lahjasta määrättävä vero. Oikeuskirjallisuudessaakin sääntelyä pidetään vaikeaselkoisena ja syystä¹⁸³.

Case Oy - Isä lahjoittaa pojalleen 100 % omistamastaan osakeyhtiöstä Case Oy. Yhtiön käypä arvo on 90.000 euroa. Yhtiön kaikkien osakkeiden viimeksi päättyneen tilikauden yhteenlaskettu vertailuarvo arvostamislain mukaan laskettuna on sama 90.000 euroa. Siitä laskettu spv-arvo on 36.000 euroa.

Laskelma A: Lahjavero¹⁸⁴ 90.000 eurosta $(4770 + 40.000 \times 14 \%) = 10.370 \text{ €}$
 ./.. lahjavero 36.000 eurosta $(1140 + 19.000 \times 11 \%) = 3.230 \text{ €}$
 Erotus A 7.140 €

Laskelma B: Lahjavero 90.000 eurosta 10.370 €
 ./.. 850 euron minimivaatimus
 Erotus B 9.520 €

Erotuksista pienempi eli A vähennetään maksuunpantavasta verosta.

Lahjaveron lopullinen määrä

Lahjavero 90.000 eurosta	10.370 €
./.. Erotus A	7.140 €
Veron määrä	3.230 €

Huojennettavan lahjaveron määrän osalta puhutaan huomattavista prosentuaalisista säästöistä. Vaikkei tämän suuruusluokan liiketoiminta sinällään aktualisoi kovinkaan suuria veroseuraamuksia, on kyseessä joka tapauksessa huomattava säästö.

¹⁸³ Juusela-Tuominen 2014, s. 194.

¹⁸⁴ PerVL:n I veroluokan mukaan

6.2.6 Perintö

Miten käy veroseuraamusten mikäli yritys vaihtaa omistaa vasta tulevaisuudessa omistajayrittäjän luontaisen poistuman kautta? Huomattavaa on perintö- ja lahjaverotuksen edullisuus ensimmäisen veroluokan saajatahoille. Perintöä verotettaessa tulee ottaa huomioon myös se, että mahdolliseen perintöön useimmiten kuuluu yritysvarallisuuden lisäksi myös muuta varallisuutta. Omaisuus arvostetaan kuolinhetkellä käypään arvoon. Yritysvarallisuuden arvostus muodostuu huojennussäännösten perusteella huomattavasti käypää arvoa alhaisemmaksi.

Mikäli perintöosuus ei sisällä muuta varallisuutta, voidaan perintöveroseuraamuksen määrä laskea suoraan PerVL 18 §:n ensimmäisen veroluokan taulukosta.

Laskelma A: Perintövero 90.000 eurosta ($3.900 + 30.000 \times 14\%$) = 8.100 €
 ./ Perintövero 36.000 eurosta ($100 + 16.000 \times 8\%$) = 1.380 €
 Erotus A 6.720 €

Laskelma B: Perintövero 90.000 eurosta 8.100 €
 ./ 850 euron minimivaatimus
 Erotus B 7.250 €

Erotuksista pienempi eli A vähennetään maksuunpantavasta verosta.

Perintöveron lopullinen määrä

Perintövero 90.000 eurosta 8.100 €
 ./ Erotus A 6.720 €
 Veron määrä **1.380 €**

Yritysvarallisuudesta syntyvä perintöveroseuraamus PerVL:n huojennusedellytyksiä hyödyntäen on ainoastaan 1380 euroa eli noin 1,5 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta. Vaikka perintöverotus jakaa mielipiteitä, voidaan tässäkin esimerkissä todeta, pienen yritysvarallisuuden osalta, verorasituksen olevan hyvin minimaalinen. Muutoinkin ensimmäisen veroluokan perintöveroaasteikko on verovelvolliselle hyvin myötämielinen. Toisen veroluokan piiriin kuuluvat perintösaannot puolestaan verotetaan huomattavasti kovemmallalla kädellä.

7 YHTEENVETO

Pienosakeyhtiön sukupolvenvaihdos lähisukulaisten välillä voidaan toteuttaa usein eri variaatioin, kuten tutkimuksessa ilmenee. Tärkeimpänä asiana näkisin toteutuksen suunnitelmallisuuden ja tarkan aikataulutuksen, jotta esimerkiksi tarvittavia huojennuksia voidaan soveltaa. Se, kuinka paljon aikaa suunnitteluun kannattaa uhrata, riippuu yritysvarallisuuden määrästä. Isomman yritysvarallisuuden osalta verotekniset säästöt voivat muodostua varsin huomattaviksi.

7.1 Tutkimustuloksen esittäminen

Tutkimustuloksissa ilmenivät lähinnä erilaisten toimintamallien varsin erisuuruiset veroseuraamukset. Vaikkei pienyritysten sukupolvenvaihdoksissa veroseuraamusten merkitys muodostu välttämättä kovinkaan suureksi, on turhan verorasituksen välttäminen kuitenkin hyvä tavoite. Liiketoimintakaupan osalta todettiin jo aiemmin, ettei se välttämättä sovellu lähisukulaisrelaation omaaviin yrityskauppoihin, joten osakekauppa ja muu osakkeiden vaihdanta lienee oikea ratkaisu. Yrityksen omaisuusrakenteesta ja muista ympäristötekijöistä riippuen veroteknisesti optimaalisin vaihtoehto vaihtelee tapauskohtaisesti. Verosääntelyn epäselvyys puolestaan kannustaa verovelvollisia ennakkoratkaisun hakemiseen, jotta suuremmilta verotuksellisilta sudenkuopilta voidaan välttyä.

Yritysjärjestelyin voidaan valmistaa yritys omistajanvaihdokseen yrityksen omaisuusrakennetta muovaamalla. Mikä näistä on paras tapa mihinkin tilanteeseen, vaihtelee suuresti. Voidaan kuitenkin todeta, että yritysjärjestelyt helpottavat suuresti sukupolvenvaihdosta.

Erilaiset omistajanvaihdokseen liittyvät huojennukset keventävät sekä luopujan että jatkajan verotaakkaa. Siirtyvän omaisuuden omistusaika on tällöin merkittävä tekijä samoin se, kenelle omaisuus siirtyy. Huojennusten taustalla on liiketoiminnan jatkon turvaaminen, joka on varmistettu kyseisin veroeduin.

Kokonaisuutta arvioiden pienosakeyhtiön sukupolvenvaihdokseen liittyvät veroseuraamukset ovat esimerkin kaltaisissa yrityksissä melko pienessä mittakaavassa, mutta tutkimuksen

merkitys perustuu taloudellisten seikkojen sijaan sen suureen kohdeyleisöön. Pienyritysten lähes 90 prosentin edustus kaikista maamme yrityksistä merkitsee sitä, että useat ihmiset ovat tekemisissä saman aiheen kanssa.

Tutkimuksen tavoitteena oli löytää veroteknisesti optimaalisin vaihtoehto pienosakeyhtiön sukupolvenvaihdokselle. En tiedä löysinkö suoranaisesti sellaista, mutta merkityksellistä oli havaita, kuinka paljon erilaisia toteutustapoja on olemassa. Tämän kokoluokan yrityksessä hyvänä vaihtoehtona voisi toimia yksinkertaisesti osakkeiden lahjottaminen. Tämä tietysti edellyttää sitä, ettei luopuja halua osakkeistaan rahallista korvausta. Mikäli luopuja sen sijaan halua jonkinlaisen korvauksen osakkeistaan, voisi hyvä vaihtoehto olla 1/2-sääntö. Tällä tavalla voidaan saavuttaa täyden huojennuksen skenaario. Erilaisia toimintokokonaisuuksia voidaan esittää muitakin, mutta kaikki yritysjärjestelyin toteutettavat sukupolvenvaihdokset omaavat tietyn tapauskohtaisen leiman. Esittäisin tutkimustuloksena myös sen, että sukupolvenvaihdoksiin liittyvän sääntelyn sekavuus on omiaan lisäämään verokonsultoinnin tarpeen määrää. Hyvänä esimerkkinä on yrityksen arvon määrittäminen, jonka voi tehdä usealla eri tavalla. Ja kaikki antavat hieman erilaisen lopputuloksen.

Korostaisin vielä ennakkoratkaisun hakemisen merkitystä niissä tilanteissa, joissa puhutaan huomattavista summista siirtyvän yritysvarallisuuden, miksei muunkin varallisuuden, osalta. Tällä voidaan saada käsittelevää viranomaista velvoittava päätös, jonka mukaan voidaan sukupolvenvaihdosprosessia viedä eteenpäin.

Pääomatulojen osalta vuoden 2016 alusta toteutunut ylemmän verokannan kiristäminen kuulostaa kenties suuremmalta kuin mitä se konkreettisesti on. 50000 euron pääomatuloista veron lisäys on vain 200 euroa ja miljoonan euron summasta 9700 euroa.¹⁸⁵

Tutkimuksessa ilmeni myös muutos suomalaisessa yritysraenteessa. Vuosi 2014 oli ensimmäinen kahteenkymmeneen vuoteen, kun maassamme lopettaneita yrityksiä¹⁸⁶ oli enemmän kuin aloittaneita.¹⁸⁷ Tämän muutoksen perimmäistä syytä on vaikea yksilöidä, mutta uskaltaisin väittää että ainakin osasyynä on pienyrityksien jatkamisen vaikeus. Usein lopettava yrittäjä vie asiantuntemuksensa mukanaan pois yrityksestä, jolloin esimerkiksi yritystoimintaa

¹⁸⁵ HE 31/2015 vp, s. 12.

¹⁸⁶ Lopettaneita 28806, aloittaneita 30849.

¹⁸⁷ Tilastokeskus 2015.

harkitseva perillinen voi kokea toiminnan jatkamisen haastavaksi. Tällöin on helpompi olla jatkamatta toimintaa. Useimmiten perillisillä on omat ammattiosaamisensa, jotka eivät välttämättä kohtaa jatkettavan yritystoiminnan kanssa. Näissä tilanteissa toiminnan jatkaminen väkisin ei liene paras vaihtoehto.

7.2 Omat johtopäätökset

Mitä tästä opimme? Ainakin sen, ettei laintulkinta ja oikeustilan selvittäminen ole aina helppoa ja yksinkertaista. Itselle suurimmaksi yllätykseksi muodostui lakien erilaisuus ja näkökulmatekninen eroavaisuus. Verohallinnon tiedoissa oli myös yllättävän paljon vanhentunutta tietoa esimerkiksi numeraalisella puolella. Lisäksi useat Verohallinnon ohjeet kaipaivat päivittämistä. Sukupolvenvaihdosta käsittelevä lähdekirjallisuus sen sijaan on pitkälti samankaltaista riippumatta julkaisun ajankohdasta. Toisin sanoen peruslainalaisuudet eivät ole suuresti muuttuneet. Pieniä päivityksiä tietosisältöön on vuosien varrella ymmärrettävästi kuulunut.

Tämän tutkimuksen perusteella voi helposti todeta, että varsinkin lähisukulaisten väliset yritysvarallisuuden luovutukset on erilaisten huojennusten myötä varsin edullista toteuttaa. Mikä sitten saa yritysrakenteen vähenemään maassamme? Syitä on varmasti monia. Ensimmäisenä tulee mieleen maailmantalouden epävakaus. On perusteltua kyseenalaistaa yritystoiminnan kannattavuus nykypäivänä monellakin alalla. Toisaalta muuttuneet olosuhteet sekä globaalisti että kansallisesti avaavat myös monia uusia yritysmahdollisuuksia. Muuttuvassa maailmassa verotus siitä huolimatta on ja pysyy, joten työllistyminen verotukseen liittyvissä asioissa lienee mahdollista. Epäselvä ja vaikeaselkoinen sääntely lisää tarvittavan veroasiantuntemuksen tarvetta. Nykyihminen Suomessa osaa melko hyvin jo etsiä tietoa haluamaansa aiheeseen, mutta hankitun tiedon soveltamisessa on parantamisen varaa. Lakitekniset seikat ovat hyvä esimerkki tästä. Tieto ehkä löydetään, mutta kuinka sitä tulisi soveltaa. Tämän olen konkreettisesti havainnut työssäni jäämistöasioiden parissa. Tutkimuksen perusteella sukupolvenvaihdos perheyrietyksessämme on ajankohtainen kymmenen vuoden omistusaajan täytyttyä¹⁸⁸ ja sen toteuttamiseen on useita toimintatapoja. Yhtä perusteltua tapaa vaihdoksen toteutukseen ei vielä kenties hahmottunut, mutta useita tapoja voi jättää jatkossa suoraan huomioimatta.

¹⁸⁸ Tällä varmistetaan verohuojennusten optimaalinen toteutuminen.